

naš tednik

Leto XXX — Številka 11 16. marca 1978 Cena 4.— šil. (4 din)
Poština plačana v gotovini Celovec P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Beograjska konferenca zaključena: pičli sadovi

Konferenca o varnosti in sodelovanju v Evropi, ki se je vršila v Beogradu, je bila prejšnji teden zaključena. Zaključni dokument je bolj skop, v njem je rečeno, da v številnih vprašanjih, o katerih so razpravljali, niso dosegli skupnega mnenja.

Beograjska konferenca, ki je služila preverjenju sklepov helsinške konference, je dosegla predvsem to, da proces popuščenja napetosti ni zamrl. Sovjetska zveza se ni hotela spustiti v debato o človekovih pravicah, pa tudi če se bi, sklepi ne bi bili soglasni kot to predvideva poslovnik. Močno se je na beograjski konferenci profiliralo gibanje neuvrščeni ter neodvisnih, ki so marsikdaj pomagali iz zagate, kadar sta vzhod in zahod izpovedala nasprotna mnenja in je konferenca bila v nevarnosti popolne

ga zastoja. Naslednji takšen sestanek, kot je bil v Beogradu, bo v Madridu, kjer bodo leta 1980 začeli s pripravljano fazo.

Ob koncu beograjskega sestanka so nekateri vodje delegacij omenili tudi manjšinska vprašanja. Vodja ameriške delegacije Athur Goldberg je med drugim rekel: „Nikakor ne smemo molčati, niti sedaj, niti v prihodnosti, če se zanika pripadnikom etničnih manjšin enakost, posebno še v njihovih naporih, da bi ohranili jezik in kulturo, ki so bistveni za njihovo identiteto.“

Sovjetski zastopnik Jurij Voronov je napadel ponižujočo „diskriminacijo narodnostnih manjšin in delavcev, ki delajo v tujih deželah v kapitalističnih državah.“ — Vodja gostiteljske delegacije Milorad Pešić pa je v svojem govoru opozoril

na jugoslovanski predlog o položaju narodnostnih manjšin, ki pa, kot znano, ni bil sprejet. V govorih drugih delegatov o narodnostnih manjšinah ni bilo govora, pač pa o človekovih pravicah.

V TEJ ŠTEVILKI:

Uspešen začetek rožanskega izobraževalnega tedna (str. 2 in 4).

Intervju „Razgledov“ z dr. Grilcem (str. 3).

Kaj takega še ni bilo: ker hoče Slovenec slovenščino pred sodnijo, ga hočejo postaviti pod skrbstvo!

zu 10 E 5668/77 -12

An Herrn und Frau
Michael und Ingrid Zablatnik
Radetzkystraße Nr.16/III/6
9020 Klagenfurt

In der Exekutionssache der betreibenden Partei Gurker Diözese gegen die verpflichteten Parteien Michael und Ingrid Zablatnik, wegen S 1,964,--s.A, wird die Eingabe vom 2.3.1978, 10 E 5668/77-12 unter Hinweis auf den hg.Beschluß vom 19.1.1978, 10 E 5668/77-9 zurückgestellt.
Im Falle der neuerlichen Vorlage der Geschäftstücke, wird die Einleitung des Entmündigungsverfahrens von amtswegen geprüft werden.

Bezirksgericht Klagenfurt
Abt.10, am 8.3.1978

Doslej nepoznan višek je te dni doseglo prizadevanje koroških Slovencev, da bi pripomogli slovenskemu uradnemu jeziku do enakopravne veljave, kot to predvideva člen 7 državne pogodbe. Okrajno sodišče Celovec je zagrozilo nekemu koroškemu Slovencu, ki je neustrašeno poslal nazaj vsa sodnijska pisma in zahteval slovenske pozive, da ga preiščejo, ali sploh mo-

re še odgovarjati za svoja dejanja (Entmündigungsverfahren).

Kot smo že večkrat poročali, je bilčovski domačin Miha Zablatnik skupno s svojo ženo Ingrid zahteval od ordinariata slovenski plačalni poziv za cerkveni davek. Ni se pustil ustrahovati od nobenih groženj, ne od napovedi, da eksekutirajo njegovo lastnino, ne od v uradnem sodnem papirju napove-

dane možnosti, da ga morejo zapreti, če pozivu ne bo sledil.

Takšna stanovitnost za sodnika, ki je obdeloval ta primer, ni bila vsakdanja normalna zadeva. In je očitno sklepal, da je človek, ki ni normalno pokoren državljan, tudi sicer nenormalen. In mu je poslal pismo z grožnjo, da ga postavijo pod skrbstvo, če ne bo vzel na znanje, da je uradni jezik za sodnika le nemški.

Tito obiskal Združene države

Velik odmev po vsem svetu je imel obisk jugoslovanskega predsednika Tita v Združenih državah Amerike prejšnji teden. Časopisi so ga označili za izredno pomembnega ne le za obojestranske odnose, temveč za odnose in mir na vsem svetu. Tito je imel zelo obširen delovni penzum med svojim obiskom, saj se je srečal z mnogimi uglednimi osebnostmi ZDA. Ameriški predsednik Jimmy Carter je na slovesni večerji v čast gosta povedal o njem sledeče:

Predsednik Tito je svetovni državnik, ki svoje narode vodi in varuje njihovo svobodo skoraj štirideset zadnjih let. V miru in vojni je del zgodovine sveta, tako v času naše sedanje generacije kot v času prejšnjih generacij.

Predsednik Carter je omenil besede uglednega ameriškega novinarja Jamesa Restona, ki je nedavno intervjuval predsednika Tita in je v svoji interpretaciji tega intervjuja dejal o njem, da je „zadnji

politični velikan tega stoletja“. Predsednik Tito je človek neugasljive moči, neugasljive mladosti, neugasljive vedrine in neugasljivega poguma, je rekel predsednik Carter.

Ameriški predsednik je ponovil tezo iz pozdravnega govora ob sprejemu pred Belo hišo in poudaril, da je „predsednik Tito sodobnik velikih ljudi“, med katere je prišel britanskega premiera Churchilla, ameriškega predsednika Roosevelta, generala de Gaulla in mnoge druge, potem pa dejal, da je jugoslovanski predsednik skupaj z egiptovskim predsednikom Naserjem in indijskim premierom Nehrujem ustanovitelj gibanja neuvrščeni držav.

Predsednik Tito je človek z izredno voditeljsko močjo. Zadnjih osem ali devet mesecev je obiskal mnoge države, vstevši LR Kitajsko — Peking, Sovjetsko zvezo — Moskvo, našo državo — Washington.

V zvezi s sedanjim konfliktom in Izraelom in njegovimi sosedi je predsednik Tito dejal, da je že prej, ko je potoval v Egipt, opozoril arabske države — ki so bile takrat v navzkrižju in celo v sovraštvu in vojni z Izraelom — da je napočil čas, ko je treba priznati pravico Izraela do obstanka in do življenja v miru.

Tito se je v svojem odgovoru jedrnato ukvarjal s svetovnopoličnimi problemi. Med drugim je dejal:

Jugoslavija in Združene države Amerike so zasnovala odnose na znanih načelih enakopravnosti, nevršavanja in vzajemnega spoštovanja ter z rezultati, ki smo jih dosegli, v celoti potrdile življenjsko moč in nenadomestljivo vrednost teh načel. To nas lahko samo spodbudi, da po tej poti in na enakih temeljih še naprej vse bolj razvijamo sodelovanje na političnem in gospodarskem področju, v znanosti, tehnologiji, tehniki, kulturi, turizmu in na drugih področjih. Sodim, da je to tudi zanesljiva pot k nenehni krepitvi prijateljstva med

ljudstvom obeh držav, krepitvi medsebojnega zaupanja in spoštovanja, hkrati s tem pa pomeni konstruktiven prispevek k ustvarjanju boljših razmer v svetu.

Trdno smo prepričani, da popuščenje napetosti lahko izpolni pričakovanja vseh ljudi našega planeta, če zares postane univerzalen proces in če zajame vse žgoče probleme današnjega časa, zlasti politične, vojaške in gospodarske. Kajti danes živimo v svetu tolikšne soodvisnosti, da je njegova usoda na koncu koncev skupna. Krize in problemi neizogibno prizadenejo vse, tako kakor napredek in dosežki vsakega naroda postanejo last in inspiracija vsega človeštva.

Na bližnje izredno zasedanje generalne skupščine OZN, ki bo posvečeno razoroževanju, gledamo kot na izjemno priložnost, da se vse članice svetovne organizacije potrudijo — v korist varnosti današnjih in prihodnjih rodov — in začno proces resničnega razoroževanja. Trdno upamo, gospod predsednik, da boste vi osebno in vaša država prispevali k spodbujanju tega procesa, kar vam bo prav gotovo prineslo zaslužno priznanje.

Trdno sem prepričan, da bomo to sodelovanje zdaj še bolj poglobili, v obojestranskem in širšem interesu. ZDA so velika sila. Jugoslavija je del gibanja neuvrščeni. Naši dve državi sta že zaradi tega vezani na tesnejše sodelovanje pri iskanju širše sprejemljivih rešitev za pereče mednarodne probleme. Takšno jugoslovansko-ameriško sodelovanje lahko samo prispeva k širšemu mednarodnemu razumevanju, tako potrebnemu v današnjem svetu. Menimo, da razlike, včasih tudi precejšnje in pogostoma neizogibne, niso in ne smejo biti ovira za sodelovanje, temveč nasprotno — razlog več za dialog in sporazumno iskanje rešitev. V tem pogledu imamo že zelo pozitivne izkušnje.

Po svojem obisku v ZDA je Tito obiskal še angleško kraljico Elizabeto.

KOMENTAR:

Smo koroški Slovenci nenormalni?

Kot rečeno, za sodnika celovškega okrajnega sodišča ta odpor ni bil vsakdanji, normalen. Normalno je bilo za sodnika, da se govori v njegovih prostorih in uradih nemško. Normalno je bilo za sodnika, da je vsakdo pokorno sledil sodnikovi formulaciji, ki jih ima na razpolago, predstavljajo prav tako normo. Sodnik je pri svojih odločitvah mnogokrat vezan na norme, ki jih postavlja življenje — na izkušnje.

Ne, koroški Slovenec Miha Zablatnik ni bil zanj normalen primer, saj ga ni mogel uvrstiti v nobeno normo. Ta koroški Slovenec je bil zanj nevsakdanji — nenormalen — primer v mnogoterem oziru: prvič je zahteval slovenski uradni jezik, drugič ni klonil, ko je sodnik grozil z eksekutorjem. Prav tako ni klonil, ko bi moral po pozivu sodišča le-temu povedati premoženjske razmere, če ne, bi ga lahko zaprli. Ne, ta koroški Slovenec je imel nadpovprečno, nenormalno močno izoblikovano hrbtenico. Normalno je bilo za sodnika, da so ga revni grešniki z boječimi očmi prosili za milo sodbo. Koroški Slovenec pa sodniku sploh ni stopil pred oči, ampak mu kratkoma po pošti — v slovenščini — odgovoril, da pošte ne sprejme, ker je nemška in da bo rad in takoj plačal cerkveni davek, ko dobi slovenski poziv. Sodnik je sicer morda razumel normalne primere, nevsakdanji primer koroškega Slovenca pa mu je predočil nevarnost, da bi docela izgubil svojo avtoriteto

kot sodnik, ki jo normalno ima. Sodnik je izgubil živce. Drugače njegovega zdržanja ne moremo opravičevati. Toda napravil je napako in, namesto da bi potegnil osebne posledice glede lastnega zdravstvenega stanja, je kratkoma kot avtoriteta, kot katera velja v navadnih primerih, sodil o koroškem Slovencu, da le-ta nima le nenormalno krepke hrbtenice, ampak da je tudi sicer nenormalen.

Sodnik ni upošteval, da se je tudi koroški Slovenec Miha Zablatnik ravnal po — celo mednarodno priznanih — normah: namreč po členu 7 avstrijske državne pogodbe, ki predvideva slovenščino za dodatni uradni jezik, in na konvencijo o človekovih pravicah.

Sodnik se je raje poslužil druge norme — zakona o narodnih skupinah, ki pa v svoji nenaklonjenosti do manjšine ne predvideva slovenskega sodnega jezika za prebivalce občine Bilčovs — kljub tam nameščenemu dvojezičnemu napisu in uradnem jeziku na občini. Da obstaja za Koroško še drug, mnogokrat izgovorjen, ali nezapisan zakon oz. norma, da je Koroška nemška in nedeljena, je tudi znano.

Očitno se je sodnik pustil voditi od zadnjih norm. Kajti že zgoraj smo omenili, da je ena od splošnih norm za odločitve tudi „naravni občutek večine za pravico“ (natürliches Rechtsempfinden der Mehrheit). To načelo velja predvsem za tista dejanja, ki v kazenskem in drugih zakonikih niso točno naštetá. In civilna korajža koroškega Slovenca Mihe Zablatnika je dejansko nenavadna.

Vsesplošno priznano dejstvo pa je na drugi strani, da sedanja avstrijska zakonodaja nudi številne možnosti, da se uvede proti vsakega človeku postopek za postavitve pod skrbstvo (Entmündigungsver-

— in še posebej v zadnjem času faren). Mnogo je znanih primerov publiciranih —, ko je veljalo malenkostno nenavado zadržanje — predvsem pred sodnijo, kot povod za uvedbo takega postopka. In če taka oseba, upravičeno ogorčena nad takim postopanjem, pred sodnijo ostane trdovratna in se poslužuje vsakega še tako majhnega dokaza za svojo pravico in če trdovratno vztraja na svojih pravicah, potem pride sodnija mnogokrat do „spoznanja“, da ima ta človek „pretiran čut za pravičnost“. — In takšen človek potem avtomatično pride pod skrbstvo.

Da se pravilno razumemo: tozadevna avstrijska zakonska določila o postopku za postavitve pod skrbstvo so sicer naravnost srednjeveška in ne odgovarjajo načelom sodobnega pravosodja. Toda niso nastala ne v posredni in ne v neposredni zvezi z (proti-)manjšinsko zakonodajo. Minister Broda se prizadeva, da bi ta srednjeveški relikv (Dalje na 8. strani)

PLO NAPADLA IZRAELSKI AVTOBUS — 37 MRTVIH

● 37 nedolžnih žrtev in 76 ranjenih je zahteval atentat PLO na izraelski avtobus. Teroristi so se ga polastili in, potem ko jih je ustavila patrolja, pognali avtobus v zrak. Izraelski premier Begin je napovedal sprva maščevanje, obrambni minister je rekel, da se Izrael ne bo maščeval. V sredo pa so Izraelci izvedli množično akcijo, kot so rekli, proti teroristom in ne proti civilnemu prebivalstvu v taboriščih.

FRANCOSKE VOLITVE

● Manj kot pričakovanih 50 odstotkov (48,4 %) so dosegle štiri levičarske stranke pri prvem krogu volitev v Franciji. Koalicija vladnih strank je dobila 46,5 procentov. Naslednje nedeljo v drugem krogu bodo v okrajih, kjer kandidati niso dosegli večine, ponovno volili, če ne bodo stranke se medseboj dogovorile, da kandidati na drugem mestu odstopijo v prid tistega, ki je dosegel v prvem krogu največ glasov med kandidati desnega ali levega bloka.

PAHR V ŠKRIPCICH

● Upravitelj zunanje ministrstva Kreiskijeve vlade Willibald Pahr je v Kuvajtu k atentatu PLO izjavil, da ga je treba smatrati kot posledico izraelske politike napram Palestincem. Časopisi in opozicija so to izjavo vrednotili tako, da jo Pahr ni napravil slučajno v arabski državi z ogromnimi rezervami nafte in da je tako prodal humanizem. Kreisky sam ga je v ministrskem svetu ščitil. Nesamostojen zunanji minister je v interesu izučenega zunanje ministra Kreiskega.

MOLUČANI VZELI TALCE

● Šest južnomoluških teroristov je v ponedeljek vzel v prefekturi nekega nizozemskega mesta 50 talcev. Z njimi hočejo osvoboditi večje število južnomoluških ujetnikov, ki so bili obsojeni zaradi terorizma. Molučani so že večkrat s terorističnimi akcijami skušali opozoriti svet na svoj položaj. Pred leti so ugrabili letalo, lani pa so se polastili vlaka in šole, pri osvoboditvi talcev so bili ugrabitelji ustreljeni. V torek so vojaki talce osvobodili brez žrtev.

40. VLADA V ITALIJI

● Samo iz krščanskih demokratov je sestavljen 40. povojni kabinet v Italiji. Ministrski predsednik Andreotti pa se prvič opira na aktivno podporo komunistov. Razen tega ga podpirajo socialisti, socialdemokrati in republikanci, potem ko so se zedinili na program. Oficialni sprejem KPI v vladno večino je nalletel znotraj DC na hujski odpor. Na zadnji seji demokristjanov so sklenili, naj ostane ta povezanost časovno vezana do Andreottijevega odstopa 1979.

USPEL ZAČETEK ROŽANSKEGA IZOBRAŽEVALNEGA TEDNA

Schausberger: odpor proti Hitlerju bi bil 1938 možen!

Prejšnji petek, 10. marca, točno za 40. obletnico usodnega ultimata nacistične Nemčije republiko Avstriji, je predaval v farnem domu v Kotmari vasi profesor celovške univerze (predstojnik stolice za sodobno zgodovino) dr. Norbert Schausberger o nacistični zasedbi Avstrije (Der Griff nach Österreich). Predavatelja, ki je tudi član predsedstva Avstrijske lige za človekove pravice, je pozdravil najprej predsednik domačega prosvetnega društva „Gorjanci“, Jozi Pack, nakar je Herbert Seher v imenu pripravljalnega komiteja Rožanskega izobraževalnega tedna na kratko orisal delovanje profesorja Schausbergerja, ki je pred kratkim objavil pri založbi „Jugend und Volk“ na Dunaju obširno dokumentacijo pod naslovom „Der Griff nach Österreich“.

Profesor Schausberger je najprej orisal razmere proti koncu prve republike (ok. 600 tisoč brezposelnih) ter podtalno nacistično rovarjenje proti samostojni republiko Avstriji. Zatem je na kratko razložil štiri poglavitne vzroke za vdor v Avstrijo:

1. Prizadevanja za anšlus so nastala že v 19. stoletju. Po letu 1866 (izključitev Avstrije iz nemške zveze) nikdar niso zamrli, ne v dobi vilhelmskega imperializma (pruska Nemčija), ne v tkim. weimarski republiko (1918—1933), v kateri se

je kancler Gustav Stresemann (Nobelova nagrada za mir!) prizadeval le zaradi tega za spravo s Francijo in Veliko Britanijo, da bi usmeril vso ost proti vzhodu (boj proti boljševizmu, kmetijske površine, surovine). Leta 1918, proti koncu Prve svetovne vojske, so vdrla bavarske enote na Salzburško in v Tirol, da bi zavarovale južno mejo nemštva (Južni Tirol). Leta 1934 pa so hoteli koroški nacisti v Beljaku pridobiti jugoslovansko vladno za to, da bi ostala prekrižanih rok ob morebitni priključitvi Avstrije k Nemčiji, v zameno pa bi dobila južnokoroške slovenske kraje („Mi nočemo nobenih ne-nemcev in nemčurjev“).

2. Gospodarska ozadja: Nemčiji kot visoko industrializirani državi primanjkuje surovin (železo, nafta i. dr.) ter hrane, kar je jasno pokazala že Prva svetovna vojna. Pred letom 1914 je Nemčija skušala zamašiti to vrzel s kolonijami, od katerih pa so jo odrezali koj po izbruhu vojske. V Evropi so območja bogata s surovinami in hrano prav na Balkanu in na vzhodu. Pot v te kraje pa vodi čez Avstrijo.

3. Priprave za anšlus: Do leta 1933 je bilo delovanje bolj prikrito (naseljevanje, propaganda, denarna pomoč). Hitler je začel z vsem bolj odkrito, bolj nasilno. Umor Dollfusa leta 1934 je bil načrtovan. Nacistični prevrat leta 1934 tudi

zaradi italijanske podpore Avstriji ni uspel. Nato je poslal Hitler v Avstrijo posebnega odposlanca von Papena, ki je sčasoma pripravil tla za anšlus. Ko se je Schuschnigg 11. februarja 1938 pogovarjal s Hitlerjem v Berchtesgadnu, je moral privoliti v to, da je postal nacist Seyss-Inquart varnostni minister. 9. marca 1938 je nato Schuschnigg napovedal plebiscit, pri katerem bi glasovali za „krščansko, nemško, socialno, neodvisno Avstrijo“ (für ein christliches, deutsches, soziales, unabhängiges Österreich). Stvari so bile pripravljene tako, da bi Schuschnigg zmagal. Zaradi tega je moral Hitler ravnati na hitro. Že dan navrh je s posebnim ultimatom dosegel odpoved plebiscita, 11. marca je Schuschnigg odstopil, 12. marca pa so na Seyss-Inquartov poziv vdrla nemške čete. Vdor sam je bil organizacijsko prava polomija, je pa bil odlična, ponesrečena generalna začetek Druge svetovne vojske. Čeprav je Hitler že leta 1937 izdal povelje, naj izdelajo načrte za „Unternehmen Otto“, ni bilo pripravljeno nič. Avstrijska vojska je imela orožja in municije vsaj za dobo štirih do šestih dni. Če pomislimo še na težave, na katere so Nemci naleteli ob vdoru, bi bile možnosti za uspešen odpor še večje. Toda Schuschnigg je žrtvoval v Berchtesgadnu šefa generalnega štaba Janso, odkritega an-

tinacista. Največ pripadnikov so imeli nacisti med nižjimi častniki, predvsem na Koroškem in Štajerskem. Koroških in štajerskih enot pa bi itak ne bili poslali na fronto proti Nemcem, ampak bi jih obdržali na meji z Jugoslavijo in Italijo.

4. Gospodarske posledice anšlusa: Konec 1937 je Nemčija zaradi pospešene proizvodnje v vojaški industriji zašla v hude težave. Primanjkovalo je deviz, s katerimi bi lahko kupovali surovine na svetovnem tržišču. Z vdorom v Avstrijo je

Nemčija obogatila svoje zlate in devizne zaloge za 1,5 mio Rm. od surovin so si prilastili železo, nafto, les, pridobili so delovno silo in industrijske kapacitete, ki so bile nujno potrebne za oboroževanje. Z Avstrijo pa si je Nemčija nasilno odprla vrata na Balkan. Med diskusijo je predavatelj opozoril tudi na razna protislovna ozadja, ki so tudi dokaz, da je v prvi republiko Avstriji živela ideja o anšlusu v najvišjih vrhovih.

Občni zbor KSŠ na Dunaju

Dne 10. 3. 1978 je bil v klubskih prostorih občni zbor KSS na Dunaju, ki se ga je udeležilo nad 70 ljudi. Predsednik Dušan Schlapper je pozdravil med častnimi gosti tov. Bijesediča, zastopnika jugoslovanske ambasade na Dunaju, zastopnika SZDL Danila Türka, Lada Goričana za republiško konferenco ZSMS, predsednika mladinskega odbora SKGZ-Trst, zastopnika TANJUG-a, zastopnika ZSO dipl. ing. Feliksa Wieserja, zastopnika NSKS Franca Kattniga, Teodorja Domeja za ZSM ter zastopnika KSS v Gradcu Janka Kulmeža.

Tajnik Oswald je nato podal poročilo delovanja v zadnjem letu. Petkovi sestanki, javni nastopi klu-

ba z nemškimi demokrati, prireditve na dunajski univerzi kot npr. osrednja manifestacija s tržaškimi partizanskim zborom, izdajanje letakov k političnim aktualnostim, organiziranje in udeležba pri raznih demonstracijah, kulturne prireditve v klubu itd., pričajo o neutrudnem delu kluba, je bilo rečeno.

Dušan Schlapper je nato v svojem predsedniškem poročilu dejal, da se KSŠ na Dunaju nikakor ne more strinjati s politiko vlade, z zakonom, ki je proti duhu člena 7. Klub odločno nastopa proti zakonom o narodnostni skupnosti. Pozval je vse odgovarjajoče organizacije. (Dalje na 5. strani)

Od 1. številke Našega tednika letos naprej (štev. 1/1978) smo v našem listu pričeli s ponatisom knjige „Aus dem Wilajet Kärnten“ iz časa pred prvo svetovno vojno. Izdalo jo je „Slovensko katoliško-politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem v Celovcu“.

Danes, ko imamo v rokah knjigo zgodovinarja dr. Haasa in dr. Stuhlpfarrerja, (Öster-

reich und seine Slowenen — Avstrija in njeni Slovenci), ki obravnava zgodovino koroških Slovencev v 19. in 20. stoletju in tudi očrta trenutno politično, socialno in gospodarsko stanje na Koroškem, je prav, da pustimo k besedi človeka, ki je iz vidika tedanjega časa opisal razmere na Koroškem. Kot boste sami spoznali, se medtem niso izboljšale. (Uredništvo)

11 Aus dem Wilajet Kärnten

Abgesehen davon, daß nur wenigen Slowenen Mittelschulbildung zugänglich ist, werden nämlich doch die wenigen Beamten und Professoren etc., die etwa die Muttersprache nicht verachten, sofort nach Steiermark oder Krain versetzt und statt der Landessöhne werden Deutsche von ganz Österreich in allen Branchen der staatlichen und landesfürstlichen Anstellungen verwendet. Daher kommt es, daß die Slowenen in Kärnten keine eigenen oder nur vereinzelte slowenische Richter, Ärzte, Tierärzte, Bahn-Postbeamte, Professoren haben. Bei der ganzen k. k. Landesregierung in Klagenfurt gibt es keinen einzigen Konzept-Beamten, der ein Kärntner Slowene wäre und das Slowenische in Wort und Schrift beherrschen würde! Im Landesschulrat haben zwar die Protestanten, die Lehrer eine Vertretung, aber die Slowenen haben in dieser Körperschaft, die über das Wohl und Wehe von zirka 17.000—18.000 slowenischer Kinder beschließt, keinen Vertreter! — Domkapitular Dr. Josef Somer ist Vertreter der katholischen Kirche und nicht Vertreter der Slowenen im Landesschulrat.

Bei sämtlichen 7 Bezirkshauptmannschaften in Kärnten haben die Slowenen, abgesehen von einem oder dem anderen Kanzlisten, nur 2 Bezirkskommissäre, die die Sprache vollkommen beherrschen. Betreffs der Justizbehörden ist zu bemerken, daß Auscultanten, welche Kärntner-Slowenen sind und das Slowenische völlig beherrschen, die Reise nach Tschernembl (ein gottverlassenes Nest in Krain) oder nach Südsteiernmark antreten müssen.

Dr. Kušej, Dr. Ilanig, Dr. Schaubach, Ehrlich, Dr. Silan mußten diese Reise antreten und meist auf Nimmerwiederkehr, außer er ist charakterisiert in der Beschreibung mit „deutschfreundlich“. Es ist wahrscheinlich nur eine Frage der Zeit, daß auch die restlichen slowenischen Auscultanten Dr. Wieser, Dr. Blasius Reichmann, den „Zug nach dem Süden“ antreten werden.

Mit den Ärzten steht es womöglich noch schlechter. In ganz Kärnten gibt es zirka 150 Ärzte, darunter dürften sich zirka 6—7 Slowenen befinden, die mit dem Volke slowenisch verkehren können.

Unter zirka 50 Distriktsärzten sind kaum 2 slowenischer Abkunft; aber auch diese sind deutschfreisinnig gesinnt. Bezirke wie Bleiburg, Völkermarkt, Feistritz im Rosental, Rosegg, Arnoldstein, Velden, haben deutsche Ärzte, die meist fast kein Wort slowenisch verstehen, obwohl das Volk fast ausschließlich slowenisch ist. Nur Dr. Vetter und Dr. Maurer in Ferlach, sowie Dr. Grasl in Eberndorf können sich so ziemlich mit dem Volk verständigen.

Ferner sind die Ärzte der slowenischen Bezirke meist an der antislowenischen Propaganda beteiligt, was für die Bevölkerung gewiß nicht vertrauensregend ist. So ist Dr. Grasl am deutschen Schulverein und an der Südmark in Eberndorf beteiligt. Dr. Herbst war, solange er in Prävali war, Förderer der freien Schule und der Südmark, ebenso Dr. Maurer in Ferlach. Distriktsarzt Dr. Klimbacher in Feistritz ist Bürgermeister der „deutsch-freisinnigen“ Gemeinde.

Klassisch ist es mit den Tierärzten in den slowenischen Distrikten bestellt. Die Distriktstierärztestellen von Bleiburg, Eisenkappel, Ferlach, Nötsch waren laut Kärntner Amts- und Adresskalender für 1912 u n b e s e t z t. Diese Bezirke sind ausschließlich von slowenischer Bauernbevölkerung bewohnt. Aber man hat es für gut befunden, den Kärntner Slowenen Škofic nach Paternon, also in völlig deutsches Gebiet zu beordern, und so stehen wir vor der verblüffenden Tatsache, daß abgesehen von Klagenfurt, wo einige Tierärzte slowenisch können, im ganzen slowenischen Gebiet des Landes kein einziger Tierarzt der slowenischen Sprache mächtig ist.

(Dalje prihodnjič)

Um die Sprache dieser Zahlen zu verstehen, möge ein Vergleich mit Krain angezogen werden.

1907 waren auf den entsprechenden Schulen in Krain 443 Deutsche, also dreimal soviel als Slowenen in Kärnten, während die den Slowenen gewiß nicht freundliche Statistik für Krain im Jahre 1900 28.000 Deutsche und für Kärnten 90.000 Slowenen auswies, also ein gerade entgegengesetztes Verhältnis.

Der Zweck ist klar! Was Julian der Abtrünnige einst mit den Katholiken beabsichtigte, dieses Los ist jetzt den Kärntner-Slowenen zugeordnet; sie sollen der höheren Bildung beraubt werden und inferior bleiben. Ein kulturell hochstehendes Volk kann eben nicht entnationalisiert werden. Von diesem Standpunkt aus ist der Haß der Gegner gegen den slowenischen Klerus, als das beinahe einzige gebildete Element des slowenischen Volkes in Kärnten befreiend.

Jedes andere gebildete Element, das heutzutage doch einen integrierenden Bestandteil jedes Kulturvolkes bildet, wird von den maßgebenden Faktoren im Keime erstickt.

Razgledi: Za prihodnje leto, 1979, pripravljajo na Koroškem občinske volitve in za leto 1980 menda deželno-zbornske volitve. Kampanje deloma že tečejo, slišali smo že tudi za nekaj stališč. Kako nameravate koroški Slovenci za to in ob tem združiti sile, da bi se lahko v prihodnje najbolje družbeno uveljavili, ali, drugače vprašano, kako bi bilo po vašem mnenju najbolje ravnati?

Grilc: Pri zadnjih občinskih volitvah leta 1973 smo dosegli koroški Slovenci v dvojezičnih občinah, kjer smo kandidirali na samostojnih listah, štirideset kandidatov, pri čemer je treba ugotoviti, da so bile samostojne liste le v devetnajstih od petintridesetih dvojezičnih občin. Deloma so bili Slovenci izvoljeni tudi na listi socialistične stranke, ljudske stranke in komunistične stranke. Mislim, da moramo, upoštevajoč dejstvo, da so od nas tako izvoljeni zatsopniki tudi najboljši interpreti in zagovorniki naših interesov.

Težje je vprašanje deželno-zbornskih volitev leta 1980. Ugotoviti je treba, da so na Koroškem vse v deželnem zboru zastopane stranke v svoji politiki usmerjene proti težnjam in interesom slovenske narodne skupnosti. Le tako je bilo mogoče, da so vse stranke sklenile zakon o narodnostnih skupinah iz leta 1976 in na tem temelječe odredbe iz leta 1977. Tudi komunistična stranka se je v izjavah tej zakonodaji prilagodila. To so dejstva, prek katerih mi danes ne moremo, če hočemo ostati verodostojni. Četudi priznam, da se pri volitvah ne odloča le o vprašanju narodnostne politike, marveč predvsem tudi o socialnem in gospodarskem vprašanju, vendarle mislim, da mora biti politika strank v narodnostnem vprašanju za nas le bistveno merilo. Ne morem si zato predstavljati, da bi koroški Slovenci pri deželno-zbornskih volitvah leta 1980 podprli eno teh etabliranih strank. Podpore si ne morem predstavljati niti v primeru, da bi katerakoli stranka v zadnjem hipu še dala na vidno mesto kakšnega koroškega Slovenca. To bi bil vendar samo pesek v oči in ob resni politiki bi morali presoditi kakšen tak korak le kot taktično potezo, ne pa kot spremembo politike te ali one stranke.

Zato mislim, da bomo morali pri naslednjih deželno-zbornskih volitvah leta 1980 koroški Slovenci nastopiti zunaj teh etabliranih strank, pri čemer pa je nujno, da izrabimo vse možnosti, da dosežemo na Koroškem podporo tudi nemško-demokratskega tabora. Ta nastop nemških demokratov in koroških Slovencev bi bila po mojem dejansko alternativa k obstoječim strankam. Pri tem bi morali seveda nujno predložiti koroški javnosti tudi socialno in gospodarsko alternativo. Ne smemo pa pri tem prezreti dejstva, da so na Ko-

roškem demokratične sile zelo redke in da lahko govorimo samo o posameznikih, ki končno podpirajo tudi boj koroških Slovencev za enakopravnost. Želeti bi bilo, da bi taka volilna alternativa prezentirala tudi čimveč vidnih nemških demokratov, pri čemer pa se je treba zavedati težav, ki so predvsem v tem, da bi koroška družba skušala take dobromisleče Korošce potisniti ob zid. Kljub temu pa se bomo morali zavzeti za tako volilno alternativo.

Razgledi: Kako sta vplivala dosedanja oziroma sedanja represija in pritisk na koroške Slovence, ali, kaj je naploh ali predvsem pomagalo premagovati in premagati zelo ostre oblike represije, ki ste jih doživljali doslej?

Grilc: Treba je ugotoviti, da koroški Slovenci različno reagirajo na represije, katerim so izpostavljeni skoraj na

Dr. Matevž Grilc v intervjuju: 1980 ne bomo podprli etabliranih strank

vseh družbenih področjih. Te represije so naposled privedle do močne germanizacije na Koroškem, in le najbolj odporni ji niso podlegli. Značilnost tega razvoja je na eni strani, kot rečeno, močna asimilacija, na drugi strani pa rast samozavesti pri tistih koroških Slovencih, ki pred tem nemško-nacionalističnim navalom niso šli na kolena. Bistven prispevek moramo pripisati slovenski gimnaziji v Celovcu, katere absolventi ne čutijo več manjvrednostnega kompleksa, marveč izražajo določen ponos, da so hčere in sinovi slovenskih mater.

Razgledi: Se vam zdi, da je mednarodni svet dovolj seznanjen s tem, kar se dogaja pri vas?

Grilc: Najprej moram ugotoviti, da se je nam koroškim Slovencem v zadnjih letih posrečilo seznaniti mednarodno javnost z našim nevzdržnim položajem toliko, kot še nikoli poprej. Pri tem ima velike zasluge tudi država matičnega naroda Socialistična federativna republika Jugoslavija, predvsem republika Slovenija, ki nas je pri tej informacijski dejavnosti močno podpirala. Vendar moramo reči, da informacija še ni zadovoljiva, kar se izraža včasih v določenem nerazumevanju našega vprašanja. Treba bo torej razširiti informacijo v tem pomenu, da je navsezadnje ravnanje avstrijskih obla-

sti tudi za miren razvoj v tem delu Evrope nevarno, če ne upošteva mednarodnih pogodb in na drugi strani tolerira oziroma celo pospešuje nemško-nacionalno in neonacistično agitacijo, ko pomeni veliko nevarnost za demokratičen razvoj v Avstriji in Evropi.

Razgledi: Ali ste osrednji organizaciji koroških Slovencev, pomeni Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij, oziroma njuni prosvetni zvezi, tako ali drugače poskrbeli za dopolnilno poučevanje slovenskega jezika ob dosedanjem osnovnem pouku materinščine, denimo z zasebnimi jezikovnimi tečaji, z otroškimi vrtci ali s kakršnokoli drugačno obliko zasebne, društvene oziroma skupnostne samopomoči?

Grilc: Pri tem vprašanju moram reči, da smo v preteklosti bistveno premalo napravili. Prosvetna društva so v določeni meri skrbela za dopolnilno poučevanje slovenskega jezika predvsem v zvezi z odrskimi nastopi podeželske mladine. Vendar že obstajajo načrti in koncepti, ki naj bi to vrzel zapolnili. Praktičen povod za to je tudi namen osrednjih organizacij, da koroški Slovenci čimveč uporabljajo slovenski jezik pri uradih. Zato so v načrtu tečaji, ki bodo usposobili koroške Slovence, da bodo lahko uporabljali tudi razne pravne izraze v slovenščini.

Pri tem naj omenim, da se pripravljajo tudi slovensko-nemški slovar pravnih izrazov.

V sklopu tega vprašanja je najvažnejši problem otroških vrtcev. Koroški Slovenci nimamo razen enega zasebnega otroškega vrtca v Szentjakobu v Rožu nobenega otroškega vrtca, v katerem bi naši otroci slišali tudi slovensko besedo. Izraz tega je, da pri naših malih čedalje manj slišimo slovensko besedo in je nujno, da na tem področju kar najhitreje napravimo ustrezne ukrepe. Mislim, da bo ta potreba najhitreje uresničena tako, da ustanovimo kratkomaletno privatno otroške vrtce, ki so po avstrijski zakonodaji možni. To bo najučinkovitejši izraz samopomoči in sem prepričan, da se bo dalo v tej zvezi najpomembnejše vprašanje, in sicer finančno, nekako rešiti.

Razgledi: Koroški Slovenci živite na enem gospodarsko najbolj zaostalih območjih Avstrije in ves vaš gospodarski razvoj temelji na lastnih silah. Kaj bi po vašem mnenju morali storiti Avstrija in koroška dežela, da bi se izboljšal gospodarski položaj tega območja in hkrati seveda tudi gospodarski položaj Slovencev?

Grilc: Dejstvo, da je južna Koroška eno gospodarsko najbolj zaostalih območij Avstrije, je splošno znano, ven-

Ugledni ljubljanski tednik Naši razgledi je objavil v svoji zadnji številki zelo obširen intervju s predsednikom NSKS dr. Matevžem Grilcom. „Razgledi“ so ga povpraševali o vseh temah, ki so v zvezi z manjšinskim vprašanjem. NT v naslednjem pri- naša izvirke iz več kot dvostranskega intervjuja:

dar mi ne pričakujemo od Avstrije oziroma Koroške bistvenih posegov proti tej gospodarski zaostalosti. Gospodarski načrt koroške dežele namreč predvideva industrijsko cono v trikotju Celovec-Beljak-Sentvid, medtem ko naj bi bila južna Koroška bolj predel rekreacije. To se pravi, da je pravzaprav predvideno to območje južne Koroške za izseljevanje, saj bi ljudje morali iskati delo v tako imenovani industrijski coni. Na to območje pa naj bi se vračali predvsem počivati. Kaj to pomeni za slovensko narodno skupnost, ni potrebno komentirati. Zavedati se namreč moramo, da so tisti koroški Slovenci, ki se morajo izseliti s slovenskega oziroma dvojezičnega ozemlja iz gospodarskih vzrokov, prej ali slej tudi za narodno skupnost izgubljeni. Ob tem načrtu torej ne pričakujemo bistvenih ukrepov avstrijskih oblasti za gospodarski napredek južne Koroške.

Razgledi: Kako presoate — ne mislimo samo vas osebno, marveč koroške Slovence v celoti — gospodarsko sodelovanje Jugoslavije, ali, denimo, Slovenije, s koroškim območjem? In kako gledajo na to tisti koroški Avstrijci nemškega rodu, o katerih bi mogli reči, da so v poglavitem odprti?

Grilc: Če navežemo na prejšnje vprašanje, potem že iz tega sledi odgovor na postavljeno vprašanje. Koroški Slovenci smo namreč mnenja, da je gospodarski napredek južnokoroškega prostora mogoč le v najtesnejšem sodelovanju z Jugoslavijo in tudi predvsem s Slovenijo. Zato je naš interes ta, da so gospodarski stiki čimtesnejši in da pride na vseh področjih gospodarstva in predvsem tudi industrije do tesne povezave. Imam občutek, da to spoznava tudi čedalje več Korošcev nemškega rodu, ki imajo predvsem z zahodnonemškim kapitalom zelo slabe izkušnje. Zahodnonemški investitorji so namreč izrabljali delovno moč in poceni kredite in so v najmanjših gospodarskih težavah že zapustili kraj investicije. Če gledamo samo geografsko, moramo ugotoviti, da je popolnoma jasno, da si to področje gospo-

(Nadaljevanje na 5. strani)

NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON — NT — FELJTON

Milan Nikolić — Beograd:

10

Od popisa do taborišča

PRIJATELJ, KADAR JE TESNO

Nekaj dni pred popisom je planil v stanovanje Georgievih Lazar Divljevi, bivši načelnik državne varnosti v Petriču, zdaj predsednik športnega društva. Takoj se je obrnil proti staremu Nikolu:

„Kako je, Kole? Mi stari komunisti se nikdar ne vidimo. Vidmi, da revno živiš, imaš pa zasluge za to oblast. Zakaj si tak norec, zakaj se ne vpišeš za Bolgara. Dobil boš dobro penzijo, otroci pa delo.“

Prej nekoč sta Divljev in Nikola bila dobra prijatelja. Ko pa so se začele aretacije, Divljev ni več bil „prijatelj“ Georgievih in se je izogibal njihove hiše. Nikola je bil do leta 1944 član partije in je potem vrnil knjižico. Tudi tokrat se je začela stara razprava o Makedoniji. V tem trenutku se je vrnil domov Viktor, ki je cel dan iztovarjal tovornjake, in se jezno vmešal v pogovor:

„Zakaj se ti vmešavaš, ko pa sem jaz prijatelj s tvojim očetom,“ je rekel Divljev.

„Ti si prijatelj samo, kadar ti je tesno okoli vratu,“ mu je zabrusil Viktor. „Moj oče je predvojni komunist. Prej nekoč si se družil z mojim očetom, a ko so ga aretirali in zapirali, te nikjer ni bilo. Leta in leta si se izogibal naše hiše. Zdaj pa, ko si dobil nalogo, da nas ‚obdelaš‘, si se takoj spomnil starega prijateljstva.“

„Kaj bi se prerekala. Bolgarija nas vse hrani,“ je rekel Divljev.

„Morda tebe, ki sediš v fotelju. Mi crkavamo od gladi. Čeprav imam krojaško obrt, delam kot nosač, cel dan iztovarjam tovornjake za dva leva.“

OBLJUBE V KOMITEJU

Divljev je nato rekel Mariji, da bo dobila delo. Le dan navrh naj pride k njemu. Naslednji dan je Marija res odšla k njemu, on pa je zavrtel neko telefonsko številko in rekel:

„Tovariš direktor, kajne da imamo delo z Marijo.“ Nato pa se je obrnil proti njej.

„Potreben je samo en tvoj podpis, da se vpišeš za Bolgarko. Odšla bova na občino, ti se boš podpisala in nihče ne bo vedel za to. Dobil boš delo in uredila življenje.“

Marija je rekla, da bo malo počakala. Premislila bo vso stvar in potem odgovorila. Medtem je napočil 2. december 1975, prvi dan popisa. Dnevi so tekli, a števne komisarja ni bilo v hišo Georgievih.

Napočil je 8. december, zadnji dan popisa. Namesto števne komisarja se je pojavil šofer z avtomobilom in rekel Mariji, da jo čakajo v Komiteju. Tam je srečala Leonida Parladžieva, Kosta Kirkova in še nekaj drugih višjih.

„Bili so zelo ljubeznivi,“ pravi Marija. „Celo sladkorčke so mi ponudili. Parladžiev je rekel, da je čul, kako slabo živimo, in da se temu čudi. O tem ga je obvestil Divljev, ko je bil pri nas. Divljev je ponujal otrokom celo denar in hrano, a jaz sem vse zavrnila z besedami, da nismo berači in da samo iščem delo. Nato me je Parladžiev vprašal, kaj je največji problem.“

„Delo,“ sem odgovorila.

„Nič se ne skrbi,“ je rekel. „Do zdaj nisi imela zaupanja v ljudi, a zdaj boš videla. Čez dva dni boš dobila delo, stanovanje, omogočili ti bomo študij. Otroke bomo dali v otroški vrtec.“ (Marija je prej že večkrat prosila, da bi otroke sprejeli v vrtce, a zanje nikdar ni bilo prostora.)

SMO SE RAZUMELI?

Ko se je obrnila, jo je med vrati zaustavil glas Parladžieva:

„A kar se tiče tistega drugega, vpišite se, kakor hočete. Samo vedi, vaš oče je star človek, vi ste mladi, treba je, da živite in se v življenju pravilno usmerjate. Smo se razumeli?“

„Smo,“ je odgovorila Marija.

Na večer, okoli osmih, je prišel števeni komisar. Poklical je Marijo k vratom in jo vprašal, če so se v Komiteju dogovorili. Nato je vprašal:

„Torej po narodnosti Bolgarka?“

„Kdo ti je to rekel?“ je odgovorila Marija.

„Pa se morda niste dogovorili v Komiteju?“

„Da, dogovorili smo se, da se vpišem kakor hočem.“

„Meni pa so rekli, da se boš vpisala za Bolgarko.“

„Sramota, zlagali so se ti.“

„Števeni komisar ni bil slab človek,“ pravi Marija. „A on je imel nalogo, da nas vpiše za Bolgare. Dokler sva se pogovarjala pri vratih, je moj brat navil radio še glasneje, tako da sva se komaj razumela. Bil je to Radio Skopje in govorili so ravno o popisu. Števeni komisar je rekel, da bo prišel jutri in da naj dotlej še malo premislim. Odgovorila sem mu, naj nas vse vpiše za Makedonce in da hočem to videti z lastnimi očmi.“

GROŽNJE Z LAKOTO

Dan navrh, 9. decembra dopoldne, ko je bil popis že končan, je prišel števeni komisar ves vznemirjen.

„Marija, stvar je slaba in še slabše se bo končala za vas. Divljev je rekel, da vas bo spravil do tega, da boste umrli od lakote, ker ste protibolgarski elementi.“

(Dalje prihodnjič)

Pisma bralca

RESNICI NA LJUBO — OTROŠKI VRTEC V ŠENTJAKOBU

Naš tednik je v svoji zadnji številki priobčil o otroškem vrtcu, ki ga vodijo šolske sestre v Šentjakobu, članek s pomanjkljivimi ugotovitvami.

Kakor povzamemo iz vsebine, je dopisnik črpal vire za ta članek iz Mariborskega večera in iz oddaje ljubljanske televizije v soboto, dne 4. marca.

Žal je bila oddaja ljubljanske televizije le del posnetka, ki ga je televizijska ekipa ljubljanske televizije snemala v imenovanem vrtcu že meseca julija preteklega leta.

Verjetno sta bila prav zaradi omejenega časa oddaja — saj poroča Mariborski večer o miniaturi oddaji — in tudi intervju z voditeljico vrtca skrajšana na minimum.

Prav to skrajšanje je vzrok, da je dal ta izvleček o vrtcu le nepopolno, oziroma zmotno sliko.

Resnica je, da vzdržujejo otroški vrtec v zavodu šolskih sester šolske sestre, občinski vrtec v Šentjakobu pa občina.

Dejstvo pa je, da občina že nekaj let podpira na pobudo slovenskih občinskih odbornikov tudi delovanje vrtca šolskih sester z enkratno podporo na leto.

Prav tako podpira delo vrtca z letno subvencijo tudi deželna vlada.

Toliko resnici na ljubo v dopolnilo, oziroma kot popravek k članku neznanega avtorja, ki ga je priobčil Naš tednik v svoji zadnji številki.

Avtorju priporočamo, da si za svoje članke poišče podatke na pravem mestu.

Šolske sestre v Šentjakobu

ROŽANSKI IZOBRAŽEVALNI TEDEN SE JE USPEŠNO ZAČEL:

Andrej Einspieler in slovensko vprašanje

V okviru Rožanskega izobraževalnega tedna je bilo v nedeljo, dne 12. marca 1978, v Svečah predavanje pod naslovom „Andrej Einspieler in slovensko vprašanje na Koroškem“. Pripravljani odbor Rožanskega izobraževalnega tedna je vključil v spored to predavanje, da se spomnijo Slovenska prosvetna društva iz Roža na primeren način 90. obletnice smrti očeta koroških Slovencev, ki je živel med leti 1813 in 1888. Andrej Einspieler je bil duhovnik, profesor, politik, publicist, soustanovitelj Mohorjeve družbe in izdajatelj številnih v slovenskem in nemškem jeziku pisanih časopisov. Dolga leta je zastopal koroške Slovence tudi v koroškem deželnem zboru.

O Andreju Einspielerju je predaval dvorni svetnik dr. Valentin Inzko. Moški pevski zbor „Kočna“ pa je slovesnost vokalno obogatil s pesmimi pod vodstvom dr. Antona Feiniga. Občinstvo je pozdravil dr. Janko Zerzer in izrazil veselje nad tem, da se je odzvalo povabilu tudi mnogo rojakov iz sosednjih občin. Še posebej je pozdravil na prireditvi bivšega in sedanjega ravnatelja Slovenske gimnazije, dvornega svetnika dr. Pavleta Zablatnika in dr. Reginalda Vospornika, akademskega kiparja prof. Franceta Goršeta, medicinskega svetnika dr. Stanka Jelena, duhovščino in strokovnega učitelja Herberta Seherja, ki se kot koordinator zelo trudi, da bi Rožanski izobraževalni teden čim bolj uspel.

V svojih izvajanjih je dr. Inzko poudaril, da se je čutil Einspieler, kljub temu, da je prihajal iz obrobne področja narodnega ozemlja in duhovni razvoj vsega slovenskega naroda. Zato njegovo sodelovanje že takoj leta 1848 pri ljubljanski Sloveniji, zato njegovo priznavanje k političnemu konceptu „Zedinjene Slovenije“ v okviru Avstrije, zato

njegovo iskanje skupne poti z javnimi delavci iz drugih slovenskih dežel. S tem, da je odprl Einspieler svoj list „Slovenec“ priznanim slovenskim pesnikom in pisateljem, pa je hotel poudariti, da za duhovni potencial slovenskega naroda vsi odgovarjamo in da je možno ta duhovni potencial večati le ob čim širše zasnovanih narodnih konceptih.

Pri zasledovanju narodno-političnih ciljev je smatral Einspieler kot nujno potrebno sodelovanje z nemškimi sodeželani. Zavedal se je tega, da je usoda slovenskega naroda povezana z usodo drugih, predvsem srednjeevropskih narodov, da zavisi zadovoljiva rešitev narodnostnega vprašanja na Koroškem v veliki meri od nemških sodeželanov in njihovega zadržanja do Slovencev. Zato je smatral za neobhodno potrebno, da obvešča Nemce o slovenskih problemih, da

jim približa slovenske argumente, da jih vpelje v slovenski kulturni svet, jim prikaže večtisočletno skupno zgodovino in doprinos slovenskega naroda in drugih slovanskih narodov k duhovni rasti avstrijske države in njeni gospodarski in politični okrepitvi.

Koliko truda je vložil Einspieler v to, da bi informiral o slovenskih problemih nemške sodeželane in vplival na njih zadržanje, je razvidno iz tega, da je izdajal med leti 1861 in 1883, torej v obdobju 22 let sledeče v nemškem jeziku pisane časopise: „Stimmen aus Innerösterreich“, „Draupost“, „Kärntner Volksstimme“. V slovenskem jeziku pa je izdajal glasila „Šolski pisatelj“, „Slovenski prijatelj“, „Duhovni prijatelj“, „Slovenec“ in „Mir“. Tako je prešel Einspieler v slovensko zgodovino tudi kot ustanovitelj slovenske žurnalistike.

DOM V TINJAH

Od petka, 17. III., ob 18. uri, do nedelje, 19. III., ob 13. uri, sl.

DNEVI MEDITACIJE ZA ŠTUDENTE

višjih razredov srednjih in visokih šol
„Kristus — ideal ali idol“
Voditelj: dr. Andrej Kajžnik

Od sobote, 18. III., ob 14.30, do nedelje, 19. III., ob 13. uri, n.

MEDITACIJA ZA AKADEMIKE

Prireditelja: Zveza izobraženec, Waaggasse in Dom v Tinjah

V nedeljo, 19. III., ob 14.30 — 20. ure, sl. p.

LITERARNI IN KULTURNI POGOVORI

„France Grafenauer“
Predavatelj: prof. Jože Lukan
Prireditelja: Klub mladje in Dom v Tinjah

Od nedelje, 19. III., ob 18. uri, do ponedeljka 27. III., ob 9. uri, n. g.

MEDITACIJE SEKULARNEGA INSTITUTA

V nedeljo, 19. III., ob 14.30 — 18. ure, sl.

UVAJANJE V MEDITACIJO ZA ŽENE

„Bogatiti življenje“
Voditeljica: s. dr. Mihaela Klun

V ponedeljek, 20. III., ob 9. — 17. ure, n. sl.

UVOD V VELIKI TEDEN

„Ecce homo — Teologija križa v evangelijih in pri sv. Pavlu — Velikonočno oznanilo v Novi zavezi“
Predavatelj: prof. dr. Karl Woschitz

Od petka, 31. III., ob 18. uri, do nedelje, 2. IV., ob 13. uri, sl.

PRIPRAVA NA ZAKON

za dekleta in fante od 18. leta naprej
Voditelj: Jože Kopeinig
Predavatelj: dr. Emil Smolnig, dr. Štefan Meir, ga. Erika Wrolich

Vudmat: smrt narodnjaka

Sredi januarja so na podravljem pokopališču položili k zadnjemu počitku v 89. letu starosti umrlo Orenovo satro mater Frančiško Schüttelkopf, ki je od februarja leta 1909, ko je kot 20-letna nevesta prišla na obširno, veliko in lepo kmetijo pri Orenu na Vudmat. Doma je bila pri Stočnu na Potoku pri Lipi ob Vrbi, njen mož Anton je bil krščansko in narodno zaveden, kmečko-gospodarsko za tisti čas napreden mož, ki je bil dolga leta tudi predsednik posojilnice v Podravljah; razen tega je bil v usodnih letih od leta 1914 do 1924 župan tedanje občine Lipa. Bil je zaveden slovenski župan te tedaj še popolnoma slovenske občine, ki je prišel tudi v nemilost pri oblasteh, ker je bilo tam pri ljudskih štetjih naštetih „preveč“ Slovencev. V to družino in hišo je tedaj zahajal daleč naokrog znan kremenit in zaveden mož in tudi župan — Falej iz Lipe, ki ga omenja tudi naš Prežihov Voranc v povesti o potopljenem zvonu in Vrbskem jezeru. Tja so zahajali naši duhovniki in izobraženci, posebno pa še naši študentje, ki jih je Orenova družina po možnosti podpirala — zlasti duhovniške študente.

Tako je pokojna bila vsa dolga leta — skoraj 70 let — zvesta žena, ki je dajala življenje družini in kmetiji, srečal si jo na polju in v hlevu, bila je žena, ki je bolj kot z besedo z dobrim vzgledom svoje pridnosti vodila kot gospodinja svojo službo.

Njen pogreb je bil kljub snežnemu viharju in mrazu lep in dobro obiskan. Trije duhovniki, med njimi duhovni sin iz Orenove družine, Matej Igrec, župnik na Suhi. — Naj blaga mati počiva v božjem miru, hčerkam in njih družinam pa naše iskreno sožalje.

Od petka, 31. III., ob 18. uri, do nedelje, 2. IV., ob 13. uri, sl. g.

SEMINAR KDZ „Govorniško šolanje“

Voditelj: Miha Zablatnik

V ponedeljek, 3. 10., 17., 24. IV. in v petkih, 7., 14., 18., vedno od 18.—21. ure

„SLOVENŠČINA ZA NEMŠKO GOVOREČE KOROŠCE“

Natančnejši program in predavatelj bosta objavljena v posebnem razpisu

V sredo, 5. IV., ob 18.30—22. ure, sl.

TEČAJ ZA PRVO POMOČ

Predavatelj: dr. Štefan Jelen

PRIREDITVE

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU vabi na

SLAVNOSTNO PRIREDITVE OB 70-LETNICI NJENEGA OBSTOJA

v nedeljo, 16. aprila 1978, ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu. Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v knjigarni „NAŠA KNJIGA“ v Celovcu in v pisarni SPZ.

Podporno društvo proti požarnim škodam v Selah

vabi svoje člane na REDNI OBČNI ZBOR, ki bo na Jožefovo, dne 19. marca 1978, po prvi sv. maši pri Mažeju v Selah.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V CELOVCU

vabi

člane in prijatelje društva na tradicionalni zimski pohod na Stol, ki bo v nedeljo, 19. marca 1978.

Zbirališče: ob 3. uri zjutraj pred bencinsko črpalko Mlečnik v Kožentavri. Do 6. ure moramo biti pri Valvazorjevem domu, od koder je skupen odhod vseh udeležencev proti Prešernovi koči na Malem Stolu.

ZVEZA SLOVENSKE MLADINE vabi na

MLADINSKI FESTIVAL

ki bo v soboto, dne 8. aprila 1978, s pričetkom ob 19.30 pri Soštarju v Globasnici.

Nastopajo:

Ansambel PEPEL IN KRI solisti DITKA HABERL EDVIN FLISER OTO PESTNER

ter domači interpreti

Vstopnice po šil. 30.— pri krajevnih odborih ZSM!
Vsi prisrčno vabljeni!

KPD „DRAVA“ v Žvabeku — športna sekcija prireja na velikonočni ponedeljek, 27. marca 1978

1. ŽVABEŠKI NAMIZNOTENIŠKI TURNIR

Otvoritev turnirja bo ob 10.00 uri v farni dvorani v Žvabeku. Tekmovalo se bo v skupinah: B in C V skupini B bodo nastopili moški začetniki in igralci, ki ne nastopajo v koroškem prvenstvu. V skupini C bodo nastopila vsa dekleta.

Prijave se pošljejo do 25. 3. 1978 na naslov:

Lutnik Jakob, Žvabek 31, 9150 Pliberk

Prijavnica znaša 20.— šilingov Za zmagovalce so pripravljene lepe nagrade!

Odbor

KLUB SLOVENSkih ŠTUDENTOV V CELOVCU

vabi študente celovške univerze in pedagoške akademije na OBČNI ZBOR

Čas: petek, 17. 3. 1978, ob 16. uri
Kraj: Volkskeller, Stüberl

DAROVI ZA TISKOVNI SKLAD

Mihej Antonič, Reka pri Šentjakobu 300.—
Marija Zankl, Prešeško jezero 100.—
Anton Kuchling, Velikovec 100.—
Michael Schweiger, Horce pri Tinjah 100.—

Oglašujte

v našem listu!

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „ROŽ“ V ŠENTJAKOBU V ROŽU

Miklova Zala

- ob 500-letnici turških vpadov
- in 75-letnici ustanovitve SPD „Rož“
- v soboto, 1. aprila 1978, ob 19.30
- v nedeljo, 2. aprila 1978, ob 19.30
- v farni dvorani v Šentjakobu

Nastopajo igralci SPD „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu
Režija: Peter Sticker
Prodaja vstopnic eno uro pred predstavo.

KAT. DOM PROSVETE SODALITAS 9121 TINJE/TAINACH
telefon 0 42 39 - 642

Večerni seminar o pravnih vprašanjih

Predavatelj: višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik
v petek, 17. marca 1978, ob 19.30

Predavatelj je že ob 19. uri na razpolago za osebna posvetovanja.

SOSEDSKO PRAVO (NACHBARSCHAFTSRECHT)

1. splošen pregled (allgemeine Übersicht)
2. vplivi od sosednjih zemljišč (Immissionen vom Nachbargrundstück)
3. spori o mejah med zemljišči (Grenzstreitigkeiten)
4. soseske pravice v upravnih postopkih (Nachbarrechte in verschiedenen Verwaltungsverfahren)
 - a) gradnja (Bauverfahren)
 - b) obrtne delavnice (gewerbliche Betriebsstätten)
 - c) vodovodi (Wasserleitungen)
 - d) poti, ceste (Wege, Straßen)

Poleg splošne informacije bodo Vas posamezna vprašanja zanimala predvsem zaradi aktualnosti, ki jih vsebujejo za Vaše vsakdanje življenje.

Zato se boste gotovo poslužili te ponudbe sami in obvestili tudi še druge.

Dø svidenja Vas pozdravlja
Jože Kopeinig

Obletnica slovenskega planinstva

Letos praznujejo Slovenci prvi podvig na svojo največjo goro, na Triglav; primerno je, da se ob tem jubileju malo pomudimo tudi pri planinstvu koroških Slovencev.

Prvo planinsko društvo so usta-

novili Angleži leta 1857, avstrijski Alpenverein je nastal pet let pozneje. K ustanovitvi Slovenskega planinskega društva na Koroškem vé povedati njegov starosta Jože **Miklavčič**, pd. Ščedemnik iz Ščedma pri Šentjakobu, sledeče: Slovensko planinsko društvo so ustanovili leta 1900 v Šmohorju v Ziljski dolini. Prvi predsednik je bil poslanec France GRAFENAUER, rojen leta 1860 v Mostah pri Brdu blizu Šmohorja. Podpredsednik je bil MILLO-NIG, pd. Koren v Zahomcu (prednik znanih bratov skakalcev), ki je dal planinskemu društvu tudi na razpolago zemljišče na Zahomški planini, kjer so pozidali svojo prvo kočjo. Kmalu po ustanovitvi so prenesli sedež planinskega društva v Celovec, med prvo svetovno vojno so pa morali prenehati z delovanjem, kočja je prešla v last Korena, lastnika zemljišča. Pred 1. svetovno vojno še, se je delovanje SPD močno razširilo, kupili so tudi veliko zemljišče v Zajzari za Ovčjo vasjo v Kanalski dolini, da bi tudi tam postavili veliko planinsko kočjo.

Ker dolgo niso dobili stavbenega dovoljenja jih je prehitela svetovna vojna. Zanimivo bi bilo zvedeti, pravi Ščedemnik, ki bo obhajal kot aktiven planinec letos svojo 80-letnico, kako je prišlo zemljišče v italijansko last.

Po drugi svetovni vojni se je obnovilo SPD v Celovcu, še pred podpisom državne pogodbe so leta 1953 postavili prvo in doslej edino planinsko kočjo izven Slovenije, ki je last slovenskega društva. Koča nad Arihovo pečjo je znana vsem slovenskim planincem, ki jo radi obišejo in uživajo pogled na Rož in Baško jezero. Koča je opremlje-

na z nad 30 ležišči; vsakdo, ki jo je že obiskal, se spet in spet rad vrne v domačo vzdušje nad 1000 m in v senco mogočne Jepe.

SPD Celovec (predsednik Lubo URBAJS) pričakuje prihodnjo nedeljo že prvo večjo skupino planincev, ki bodo obiskali Kočo nad Arihovo pečjo.

F. K.

Občni zbor KSŠ na Dunaju

(Nadaljevanje z 2. strani)

naj apelirajo na dosledno posluževanje dvojezičnosti na vseh uradih. Nadalje je dejal, da bo nujno treba izdelati daljnoročni ljudem razumljiv sistematični politični koncept, ki bo usklajen s političnimi procesi. Predvsem bo treba dvigniti narodno in politično zavest koroških Slovencev. Nadaljevati je treba zavezanost z demokratičnimi avstrijskimi strujami, kar je klub tudi dosedaj uspešno gojil, je dejal Schlapfer.

Po sprejemu novih članov, ki jih je bilo tokrat 15, je bila na dnevnem redu volitev novega odbora. Ožji odbor sestavljajo:

Predsednik — Franci Serajnik, podpredsednik — Marjan Gallob, tajnika — Roman Schellander in Roland Grilc, blagajnik — Richard Brumnik, kulturni referent — Monika Srienc, časnikarski referent — Silviya Velik.

Novo izvoljeni predsednik Franci Serajnik se je najprej zahvalil za zaupanje ter na kratko predstavil akcijski program novega odbora. Kot v zadnjih poslovnih dobah tudi ta program obsega vsestransko politično in kulturno dejavnost. V središču vsega delovanja so — upoštevajoč zapoved časa — raziskave o šolskih in posebno o socialno gospodarskih vprašanih koroških Slovencev z namenom, da se izdela problemski katalog, ki bi ga klub stalil osrednjim organizacijam kot predlog za akcijski program. Odločilnega pomena bo tudi, če bo klubu uspelo pritegniti k tesnejšemu sodelovanju še večje število članov, dvigniti njihovo zavest in jih tako usposobiti za politično delovanje v prid slovenske manjšine na Koroškem.

Darujte
za
tiskovni
sklad!

ZAHVALA

Vsem, ki so se v tako velikem številu udeležili pogreba

Božičeve mame iz Doba pri Pliberku

Marije Trampuš

roj. Kügler

se iskreno zahvalujemo.

Posebna zahvala velja č. g. župniku Wutteju in č. g. dekanu Sriencu za pogrebne obrede ter č. g. župniku Igercu, č. g. župniku Zaletelu, č. g. kaplanoma Rovanu in Valentiniču ter č. g. Godini.

Zahvala velja tudi pevcem, ki so rajni mami zapeli v slovo doma in na grobu.

Nenazadnje prisrčna zahvala za vence in rože ter vsem, ki so darovali po želji pokojne za svete maše in za cerkev.

Dob, Nonča vas, Pliberk, Blato, Schwendt.

OTROCI

v imenu sorodnikov

Besuchen Sie die
AUSSTELLUNG
der Kärntner
Elektrizitäts-
Aktiengesellschaft
bei der
GAST '78

Energie
sinnvoll
nutzen...

Wir beraten
Sie gerne
Kelag

Intervju z dr. Matevžem Grilcem

(Nadaljevanje s 3. strani)

darsko le takrat lahko opomore, če sodeluje s sosedno deželo oziroma državo. Na tem področju pa zaznavamo ravno v zadnjem času nedvomno pozitivne premike. Dodal bi le še, da je gospodarsko socialno vprašanje bistveno in verjetno najvažnejše vprašanje, od katerega bo dolgoročno odvisen obstoj in razvoj slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Razgledi: Ali vaša organizacija kdaj razpravlja o splošnih avstrijskih koroških finančnih skladih, s katerimi naj bi dežela podprla manj razvite okoliše, denimo velikovski okraj, in ali more imeti pri izbiri skladov kaj besede?

Grilc: O teh vprašanih smo že pogosto razpravljali in postavili tudi zahteve o posebnih programih razvoja za manj razvite predele dežele, za dolgoročen program za dodatno pomoč občinam v teh predelih in pri tem tudi za upoštevanje etičnih posebnosti v južnokoroških občinah. Zahtevali smo tudi več sredstev za izgraditev infrastrukture (na primer ceste, vodovodi, elektrika, telefon itd.) v manj razvitih predelih dežele, ki ostajajo v senci razvoja tako imenovanega centralnega prostora. Obstajajo tudi finančni skladi, vendar naša organizacija pri izbiri skladov nima neposrednega vpliva. Lahko pri tem samo svetuje posameznikom. Konkretno pa lahko vplivajo na to občinski odborniki v posameznih občinah in se to tudi dogaja. Izbraba teh finančnih skladov in vpliv na to izbrabo

je gotovo problem, kateremu bo treba v prihodnje posvetiti še več pozornosti, vendar je treba videti pri tem vedno gospodarski in prostorski načrt dežele.

Razgledi: Ali se kažejo pozitivni sadovi, ali koristni rezultati v vseh — poudarek je na vseh — točkah, kjer manjšinske organizacije kar najtesneje sodelujejo, ali je kaka takšna „točka“ teže dostopna vsem, se pravi, kaj nam pripoveduje dosedanja praksa?

Grilc: Na to vprašanje lahko kratko odgovorim, da dokazuje dosedanja praksa, da je sodelovanje manjšinskih organizacij plodovito, prav povsod, kjer le-te tesno sodelujejo. To pa je tudi povsem jasno, zakaj nesoglasja med manjšinskimi organizacijami vedno le koristijo našim nasprotnikom in mislim, da to dejstvo ne potrebuje posebnega komentarja. Položaj je preveč resen, da bi lahko zapravljali moči v notranjih razprtijah. Če bi smel v sklopu tega vprašanja izraziti željo, bi rekel, da bi po mojem mnenju moral postati tudi Znanstveni inštitut, ki je danes pri Zvezi slovenskih organizacij, skupna ustanova vseh koroških Slovencev, saj je ravno znanstveno delo predinstinirano za najtesnejše sodelovanje.

Razgledi: Se vam zdi, da kazalniki novejšega razvoja koroških Slovencev vendarle izpričujejo močnejše potencialne v njihovem družbenopolitičnem nastopanju, kakor je bilo to nekdanj? Ali pri tem koristi oziroma kako pomaga pri tem tako imenovani medna-

rodni položaj države, v kateri živi v samostojni republiki matični narod, se pravi mednarodna pozicija SFRJ?

Grilc: Kot predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev moram izraziti veliko zadovoljstvo s tem razvojem zadnjih let, kar zadeva sodelovanje naše organizacije in države matičnega naroda Jugoslavije. Vemo namreč, da je to sodelovanje intenzivno le niti ne zadnjih deset let, prej pa ga skoraj ni bilo. Razvoj zadnjih let je pri velikem delu koroških Slovencev vplival zelo pozitivno, tako da danes čisto drugače in v vsakem primeru pozitivno gledajo na razvoj in tudi notranjo strukturo in ureditev Jugoslavije. Pri tem smo mi vedno našim članom in privrzcem tolmačili, da je država matičnega naroda ne glede na njen ustroj moralno zadolžena, da podpira koroške Slovence in da to dela glede na svetovnonazorsko usmerjenost te ali one organizacije koroških Slovencev. Poudarjali smo vedno znova mednarodno težo Socialistične federativne republike Jugoslavije v sklopu neuvrčenih in njen ugled, ki ga ima danes v svetu. Naši ljudje to pozicijo Jugoslavije znajo ceniti, in ne samo naši ljudje, marveč tudi Zvezna republika Avstrija, ki se danes ob vsaki priložnosti mednarodno konfrontira s slovenskim koroškim vprašanjem. To pa je v prv vrsti zasluga države matičnega naroda, ki je ustrezno informirala in ustrezno informira mednarodno javnost o našem položaju in katere beseda zaradi nedvomno dobre mednarodne pozicije tudi veliko

velja. To dejstvo pa vsekakor krepi tudi življenjsko voljo naših ljudi na Koroškem.

Razgledi: Naposled postavljeni TV pretvornik Peč ne pokriva vseh prostorov, kjer živijo koroški Slovenci, in tako z začetkom televizijskega sprejemanja ne morete biti docela zadovoljni. Ali upate, da bo avstrijska stran korigirala svoja dosedanja stališča, da bo torej z večjim razumevanjem gledala na vprašanja o koristnosti sprejemanja oddaj iz slovenske, jugoslovanske sosesčine? Se bo manjšina obrnila na državo, da bi le-ta postavila še potrebne pretvornike, ki bi omogočili sprejem na tako imenovanih zasenčenih območjih?

Grilc: Korekture avstrijskega stališča do tega vprašanja ne moremo pričakovati in po mojem mnenju tudi ni vidna kakšna posebna pripravljenost. Tudi na tem področju meri Avstrija z dvojnimi merilom, če upoštevamo situacijo na Južnem Tirolskem, kjer ima vsa Južna Tirolska možnost sprejemati avstrijske televizijske oddaje. Kot mi je znano, so tudi tam postavili potrebne pretvornike pravzaprav z avstrijskim denarjem in jih je Italija akceptirala. Mislim sicer, da moramo mi zahtevati od Avstrije, da postavi potrebne pretvornike, da pa bomo morali le tudi na tem področju računati predvsem na našo samopomoč in na pomoč države matičnega naroda. Pomembnosti sprejema slovenskih televizijskih oddaj pa po mojem ni treba posebej poudarjati, saj vsi vemo, kakšen vpliv ima danes televizija pri informaciji. Zato smo z zadoščenjem sprejeli vest, da je bil vklopljen oddajnik na Peči, vendar jim

je bilo tudi povedano, da se je z ukrepom, s katerim je bila jakost tega oddajnika zmanjšana, bistveno zmanjšala tudi možnost sprejemanja na Koroškem. Mnenja sem torej, da moramo skupno napeti vse sile, da bo končno omogočen sprejem slovenske televizije na celotnem dvojezičnem območju.

Razgledi: Kako je zdaj z dvojezičnimi napisi, ki naj bi bili postavljeni po zakonu o narodnih skupinah v Avstiji?

Grilc: Po zakonu so predvideni dvojezični napisi le v delih desetih občin dvojezične Koroške od skupno enainšestdesetih po občinski strukturi iz leta 1955. Napisi stojijo danes le v nekaterih zakotnih vaseh in jih stražijo vsako noč orožniki. S tako rešitvijo se mi koroški Slovenci nikakor ne moremo strinjati, in sicer z rešitvijo, ki nas hoče potisniti dejansko ob Karavanke. Pri tem pa je treba upoštevati, da za nas dvojezični napisi niso samo napisi v nemščini in slovenščini, marveč da pomenijo za nas velik psihološki faktor, saj naj bi dvojezičen napis na zunaj izpričeval, da so koroški Slovenci priznani kot enakovredni prebivalci koroške dežele. Mislim, da sedanje rešitve niti ne moremo označiti kot prvi korak, temveč da jo moramo brezkompromisno zavrniti. Kot prvi korak smo mi označili svojčas zakone iz leta 1972, ko so vendarle na celotnem dvojezičnem ozemlju stali tu in tam napisi, vendar pristavljam, da tudi ta rešitev iz leta 1972 ni bila zadovoljiva, saj je bila, kot sem rekel, samo prvi korak.

MIRKO KUMER-ČRČEJ:

(21. nadaljevanje)

Moje drugo potovanje po Nemčiji

Zjutraj sem zgodaj spravil vse moje stvari v kovček. Ob šestih smo odšli k avtomobilu. Z ženo sem se poslovil tamkaj, z Josefom pa sva se odpeljala v bližnje mesto. Kmalu je prišel vlak. Lebe wohl, guter Freund! Na svidenje na Koroškem! In že je šlo proti Kemptenu.

Tam je bilo treba presesti v lokalni vlak, ki je vozil proti Garmisch-Partenkirchnu. Vožnja tja bo trajala čez tri ure. Iz valovitega alpskega predgorja smo se bližali zopet visokim goram. Pokrajina je bila povsem travnata. Povsod pašniki in črede. Tu je pač veliko padavin in trava bujno raste. Zemlja pa kljub padavinam ostane suha, ker je prepusta. Povsod smo videli odprte jame za pesek, ponekod cela podjetja za presevanje in sortiranje peska, gramoza in kamena. Tu se za pesek izkupi lepe denarje. Ponekod ga tudi perejo in mokrega prodajajo za polovico višjo ceno kot neopranega. Tu se da veliko izkupiti, saj bašejo pesek tudi v vagone in ga vozijo v mesta. Ponekod pa delajo v jami za pesek betonske dele za montažne hiše. Tu stoji toliko strojev in dvigačev, da ima vse že videz male industrije. Tu je uresničen pregovor: Sandgrube ist Goldgrube. (Jama za pesek je zlata jama).

Poleg živinoreje in mlekarstva, ki je glavni steber dohodkov, je bilo opaziti vsepovsod močno poudarjen turizem. Ta se je začel v času hitlerizma. Führer je hodil v Bavarske Alpe na oddih in masovno privabil tja nemške severnjake. Ta razvoj se je po vojni še razširil, kar je sprožilo vsepovsod gradnjo novih objektov.

Avstrijsko nemška meja je na železniški postaji Pfronten. Tam je na strmini razvalina gradu Falkenstein. Tam so nekdanj prežali na trgovce, ki so skozi gorske ožine vozili svoje blago iz Italije v Nemčijo in obratno. Tu se nobeden ni mogel izmuzniti. Moral je plačati veliko odkupnine, drugače so mu vse blago zaplenili.

Pri trgu Vils smo videli veliko tovarno cementa. Tu se nahaja tak kamen, ki zmlat daje surovino za cement. Tam blizu teče reka Lech, ki zajezena daje moč veliki vodno-električni centrali. Gotovo je reka še večkrat zajezena, saj izvira že

v Vorarlbergu in teče nato po vsej gornji Bavarski do Donave.

Na gori Hahnenkamm, ki je res podobna petelinjevemu grebenu, imajo postavljen televizijski oddajnik, ki posreduje sprejem tudi gorskim dolinam.

Z menoj se vozijo v vagonu izletniki iz kraja Nesselwangen v Allgäu-ju. Imajo zelo zgovornega in učenega vodiča upokojenega učitelja, ki sproti razlaga posebnosti vsakega kraja. Potujejo na goro Zugspitze (2966 m), nekaj časa z vlakom, nato bodo presedli v gondole.

Na gorah leži v drčah še veliko snega. Sedaj v juliju se močno taja. Vsi odtoki se zlivajo v jezeru Plaunsee in Heiterwangersee. Tam so skozi goro predrlj rov in odpeljali vodo za proizvodnjo elektrike. Padca je veliko, saj leži jezero 930 m visoko nad morjem. Železnica se dviga še više, dokler ne doseže najvišje točke 1128 m. Tam okrog so pozimi prelepa smučišča. Poleti pa je vse tako živo zeleno, da bi kar gledal. Trave je ogromno po teh zelenicah, ni pa koga, da bi kosil in delal seno. Popasti pa tudi ne morejo vsega. Včasih so kosili vsako drugo leto, posušili in spravili v kope, ali ute, na planini in potem pozimi spravljali seno v dolino.

Videli smo zaščitno gradnjo proti plazovom, ki so nekdanj zasuli vas Lahu. Celu vas so morali nato prestaviti na drug kraj, kamor plazovi ne sežejo.

Pripeljemo se do vasice Lermoos. Tu se je končala II. svetovna vojna. Tu so bili 8. maja 1945 poslednji boji. Vasico so popolnoma razstrelili, nakar so se Nemci vdali Amerikancem. Sedaj je vasica spet lepo pozidana. Tu je nekdanj živel nemški pisatelj Ludwig Ganghofer in napisal lepe povesti kot „Das Schweigen im Walde“ in druge. Tu je našel pravo vzdušje za svoje pisateljsko ustvarjanje. Sedaj ne bo več takšnega romantičnega miru, saj gradijo skoz gore brzo cesto v Italijo. Ta pa ne poteka po grapah zraven vode kot nekdanj, ampak je izstreljena v steno gore, kar v sredini reber.

Prišli smo na postajo Ehrwald. Tu skupina izstopi in konec je razlage v vagonu. Peljali so bodo v gondolah v neznane višave, ki pa

so danes žal že zavite v meglo. Ne bodo imeli tako zaželjenega lepega razgleda za katerega delj so se podali na ta gorski izlet.

Mi imamo pa še 22 km do Garmisch-Partenkirchna. Pri kraju Griesen pridemo spet na nemško-bavarsko ozemlje. Kontrolirajo naše listine in vozovnice. Najdejo, da imam plačano samo vožnjo v Avstriji. Za ovinek, ki ga naredi želez-

nica skozi Nemčijo, moram odšteti še posebej štiri marke dvajset.

Proti Garmischu se dolina začne odpirati. Ob progi so lepi travniki z uticami za seno. Pašnikov pa ne vidimo nobenih. Nikjer živine zunaj. Povsod pa lepe hišice s sobami za goste.

V Garmischu sem presedel na brzovlak, ki vozi iz Münchna v Innsbruck. Obrnili smo se spet v gore in kmalu pridrveli do višine 911 m nad morjem. Tudi tu nikjer niso pasli, celo prva košnja je še čakala. Je pač veliko hladneje kot pa v Allgäu-ju. Dosti pa je tujskega prometa. Vidimo več vzpenjač, ki

vlačijo gondole na vrhove planin. Na Karvende'spitze odpelje gondola kar z kolodvora pri železnici. Radovedni potniki smo skoz okno vagona zasledovali dviganje ene in nižanje druge gondole, ki sta drseč po debeli železni vrvi, lezli čez prepade in strmine golih planin. Gorje, če bi se kaj utrgalo. Tu bi ne bilo več česa pobirati.

(Dalje prihodnjič)

Koroška stvarnost — v NAŠEM TEDNIKU

NAŠ TEDNIK PRED 20 LETI — NAŠ TEDNIK PRED 20 LETI — NAŠ TEDNIK PRED 20 LETI — NAŠ TEDNIK

Zločinski napad v Nonči vesi

S krikom „Slowenen heraus“ (?) sta dva divjaka napadla brezbrambne ženske in deco ter težko poškodovala očeta 6 otrok

Za petek, dne 14. marca zvečer, je bilo naznanjeno predavanje s skioptičnimi slikami o čudodelni božji poti v Lurd. Vršilo se je v dvorani gostilne Paulitsch v Nonči vesi in spada v program škofijske vzgojne organizacije „Katholisches Bildungswerk“ (Katoliška prosveta) po naših farah kot priprava na veliko jubilejno romanje v Lurd.

Ko je predavatelj č. g. Vinko Zaletel pripravil aparat za kazanje slik, sta v dvorano vdrla dva mlada moška z zavihanimi rokavi in ugasnila luč. Ko je bila nato luč znova prižgana, sta oba razgrajata, brata Ignac in Maks RUDOLF iz Vidre vesi z vpitjem „Slowenen heraus!“ (namesto hinaus, kot bi se pravilno glasilo), zahtevala, da se predstava ne vrši. K njima je pristopil 47-letni Franc Buchwald, pd. Pukelnov oče, da ju pomiri z lepimi besedami. V odgovor sta ga oba divjaka zgrabila in vrgla na bližnjo mizo ter ga začela obdelovati s pestmi. Vmes je stopila Buchwaldova žena, toda oba podivjanca sta to mater šestih otrok vrgla po tleh in suvala. Pristopilo je še nekaj navzočih mater, ki so na predavanje pripejale svoje otroke, toda oba pretepača sta jih brezobzirno

suvala, tako da so kot snopi padale po tleh.

KOT JASTREB NAD PIŠČETA . . .

Ta prizor se je odigral pred očmi okrog 40 otrok, povečini v šolski starosti! Vpili so od strahu in se kot piščeta pred jastrebom stiskali v kot ter skrivali za matere. Kdorkoli izmed navzočih maloštevilnih moških se je približal pretepačema, je dobil udarec. Več oseb je pri tem zadobilo razne telesne poškodbe.

Ko si je med tem Puklov oče nekoliko opomogel, sta ga oba Rudolfa pozvala, da naj gre z njima na prosto, da se baje tam zmenijo do konca. Na posredovanje gostilničarke je potem Puklov oče odšel v kuhinjo, ker sta pretepača obljubila, da bodo tam zadevo mirno poravnali. Toda v kuhinji sta se ga oba divjaka ponovno lotila, ga vrgla na tla ga surovo pretepala ter mu izbila vse prednje zobe. Pod udarci je Puklov oče postal smrtno blede in nezavesten obležal na tleh.

OROŽNIKI SO PRIŠLI IN PISALI

Na pozorišče sta končno prišla dva orožnika. Še vpricho orožnikov sta Rudolfa kar naprej bojažljivo vpila proti Slovincem, banditom in podobno ter hrupno grozila navzočim.

Kljub temu, da sta orožnika zlotila oba pretepača še z zavihanimi rokavi in svežimi madeži na rokah, kot da bi bila mesarja, poleg z lastno krvjo oškropljenega, težko telesno poškodovanega Puklovega očeta, in kljub temu, da sta oba podivjanca še naprej grozila navzočim ter izzivala, da je zaradi tega obstajala nevarnost novega pretepa, moža postave bratov Rudolf n i s t a aretirala, kot to predvideva zakon. Tudi tozadevno zahtevo nekaterih navzočih, ki so sami od obeh podivjancev prejeli udarce, nista upoštevala. Samo nekaj sta si zapisala.

Oba zlikovca sta nato nemo teno odšla naprej k Božjemu grobu, kjer sta se v Uranškovi gostilni pridružila vredni, čeprav zelo pisani družbi, ki je pri obilni pijači proslavljala izvolitev novega koalicijskega župana na Blatu ter se veselila skupne zmage nad Slovenci. Ko sta oba pretepaška junaka iz Nonče vesi stopila v gostilno, so ju mnogi pozdravili z bučnim ploskanjem. Pa tudi to slavje se je končalo s pretepom.

Otroci in ženske so se iz Paulitscheve dvorane razbežali na svoje domove.

Nončo ves je zajela groza.

To je podoba položaja na Koroškem v letu demokracije 1958, trinajst let potem, ko pravijo, da je bil dokončno zrušen teror nacizma. (NT, 20. 3. 1958)

NAŠ TEDNIK PRED 20 LETI — NAŠ TEDNIK PRED 20 LETI — NAŠ EDNIK PRED 20 LETI — NAŠ TEDNIK

DR. IVO ŠORLI:

26

VEČNE VEZI

POVEST

„Dobro!“ se je ušvignil Marega. „Potem samo dva koraka! Saj je zadnjič v življenju, da se moja noga dotakne teh tal! In to si vzamem s seboj!“

Planil je tja, iztrgal grivo z ruše in si jo besno stlačil v žep svojega svršnika.

„To mi vrzi, ko pride moja ura, v grob!“ se je mirno obrnil h Kocjančiču. „Spravljeno bo v moji miznici na desni strani! Pojdiva!“

Pretresen se je Kocjančič obrnil za njim. Toda tu se je Marega še enkrat trdo ustavil. Ozrl se je, počakal, da sta bila sama in potem mirno spregovoril:

„Prekleta to ljudstvo tu na ti strani!“ je pokazal na našo plat. „Prekleti mi vsi zato, ker lažemo, če pravimo, da nam je za to izgubljeno zemljo tu zadaj res hudo! Kako malo nas je celo teh, ki nam je vsaj malo žal, da nam je tako strašno malo žal!“ — ta stavek sem si bil nekoč skoval!“

„Da, mogoče imaš prav...“ je še vedno presunjen pritrdil Kocjančič. „Res malo nas je, ki bi bili... reciva — bolni na tem... Toda kaj hočeš: ko sem stal na Golici, se mi je tudi stisnilo srce, da smo zabarantali tisto divno

zemljo na tak blazen način; toda oči so se mi vendar orosile šele na Črni prsti. Ti pa, ki živijo tod, niso naravnost po srcu izgubili ne enega in ne drugega... Včasih sem pomislil: Ljubljancani na primer bi morda občutili šele, če bi bili še ob Bled!“

„A bi se naposled potolažili, kakor so se za Postojno!“ se je jezno zasmel Marega. „Najmanj bi rekli, da niti ta ni vreden ‚kosti desetih gorenjskih fantov!‘“

„Ti si često preoster!“ je zmajal Kocjančič z glavo. To so besede!

„A povelje Maistru, naj obstane, vendar dejanja, ne?“

„Ah, moj Bog, venomer ti moram ponavljati: ne pozabi, da smo strahotno hladni rod! Pa da smo se morda prav zato tako žilavo držali proti groznemu stoletnemu pritisku od vseh strani. Ne pozabi še, da so tudi drugi in večji s kosi lastnega telesa delali ce'lo kupčije!“

„Hudič te vzemi s tvojo logiko vred!“ se je ljuto zasmel Marega. „Napiši jo kam, da se ne zgubi! Jaz sam bom morda v svoj testament napisal tako: ‚Najveličastnejši čin naše veličastne zgodovine je ta, da smo svojo najbolj krvavo operacijo — amputacijo tretjine svojega živega telesa preboleli s tako pošastno-veličastno lahkoto!‘“

XLII.

Kocjančič je ostal na Bledu še nekaj dni, potem pa je pisal Maregu, da bi šla skupaj domov. Že drugi dan je prejel odgovor:

„Jaz ostanem še kak čas tu. Zdi se, da mi je ostril zrak kakor menta za ubogo grlo... In potem, veš: Maribora se zdaj nekako bojim — tam mi bo prav kmalu zad-

nji počitek... Mogoče se odtod odpeljem naravnost na Dunaj in porečem, naj napravijo konec tako ali tako.

P. S. S tisto peščico zemlje, ki sem jo bil utrgal na Vršiču, se ti ne bo treba truditi: včeraj sem vrgel vse skupaj skozi okno. Kaj bo teater! In če praviš ti, da so najini rojaki tako čudoviti, je meni lahko tudi prav! Saj so morda res bolj ribe, — kakor — no, vzemi iz živalstva, kar se prizanesljivi tvoji duši bolj prilega! Prav mi je edino, da smo prišli v prave roke! Drugače bi se že jutri prodali iz sentimentalnosti ali pa za par grošev — oziroma eni za eno, drugi za drugo. Veliki smo samo v „borbah“ med seboj! Res divna pasma! Čestitam ti, da boš med njo, če Bog da, še dolgo živeti! Dolgo in srečno! Saj nekoliko te je močvirje že potegnilo vase.“

„Moj Bog. Kaj namigava kar na — Ljubičino poroko?“... je ves vzdrtel Kocjančič.

Drugi dan je spravil svoje stvari in se odpeljal.

Na postaji sta ga čakala Ljubica in zet.

Dala sta mu komaj, da je doma odložil, potem je moral takoj z njima tja ven.

„Vidiš, zdaj se mi zdi vse to še dvojno lepo!“ je kazal Ljubici s terase v prvem nadstropju tja dol po svetli dolini: na široko reko, na bohotne njive in travnike, na opojnozeleno, vse tja gor proti nebu poganjajoče se gorzdovje, na te v skoraj že groteskno valovitih položnih gubah sporedno navzdol padajoče holmce z belimi hišami, livadami, gaji, veselimi vinogradi. „In šele zdaj sem doumel: Gorenjska je kakor silna katedrala: ogromno zidovje, stebrovje s še veličastnejšo draperijo; toda prav po teh ljubeznivih podrobnostih: ljubkih oltarjih in stenskih slikah se je bilo srcu nenadoma stožilo tam. Vse mi je

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 19. marca:

07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 20. marca:

13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Družinski magazin.

TOREK, 21. marca:

09.30—10.00 Za našo vas — 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otroci, poslušajte!

SREDA, 22. marca:

13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Ljudske pesmi — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 23. marca:

13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik — „Pod oljkami...“ (zborovska glasba).

PETEK, 24. marca:

13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Križev pot (pripravili Koroški slov. skavti).

SOBOTA, 25. marca:

09.45—10.30 „Vse nitke v križe čas nam tke...“ (postni čas in Velika noč v koroškem slovenskem pesništvu).

TV AVSTRIJA

1. SPORED

NEDELJA, 19. marca: 14.55 Pogumni možje v svojih letečih kištah — 17.00 Živalski leksikon — 17.30 Čebela Maja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Igraj z nami — 19.00 Avstrija v sliki ob nedeljah — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Lydia — 22.00 Šport — 22.10 Poročno branje — Francis Bacon — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 20. marca: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Vesoljska ladja Enterprise — 10.15 Tri možje v enem čolnu — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lah-

ko noč — 18.00 Rebel Jacquou — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 20.55 Roots — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 21. marca: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Vesoljska ladja Enterprise — 10.15 Grom, blisk in sonce — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Paradiž živali — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Ugankarska boksa — 20.55 Narisano gledališče Praga — 21.55 Poročila in šport.

SREDA, 22. marca: 9.00 Tudi hec mora biti — 9.30 Vesoljska ladja Enterprise — 10.15 Lassiejeva največja pustolovščina — 17.00 Sladkosnedka — 17.25 Tudi hec mora biti — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Očetje cunje — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Eden end — 21.35 Glavna vloga: Jezus — 22.20 Poročila in šport.

ČETRTEK, 23. marca: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Vesoljska ladja Enterprise — 10.15 Devica Orleanska — 17.30 Am, dam, des — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Žalostna novica — Jobova zgodba — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Mesija — 21.20 Wozzeck — 23.15 Poročila in šport.

PETEK, 24. marca: 18.00 Njegovi učenci naj bi izgledali bolj odrešeni! — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.15 Mesija — 2. del — 21.30 Šport — 21.45 Hans in Heinz Kirch — 23.15 Poročila in šport.

SOBOTA, 25. marca: 15.10 Lumpacijvagabund — 16.50 Živalski lovci — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Vstajenje — 18.30 Dober večer... Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z aktualno Južnotirolsko — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.55 Šport — 20.15 Najlepše iz glasbe je adut — 22.05 Šport — 22.20 Vprašanja kristjana — 22.25 Nekega moža lovijo — 0.25 Poročila.

2. SPORED

NEDELJA, 19. marca: 16.00 Koncertna ura — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Ö 9 — 18.00 Lumiere d'ete — 19.45 Dva gospoda — Laurel in Hardy

— 20.00 Bazar plošč — 20.15 Gala 77 — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 20. marca: 17.30 Šolska televizija: gotika v Avstriji — 18.00 Vizija USA — 18.30 Odkritje morja — 19.30 Igramo na flavto — 20.00 Kamor gremo — 20.55 Prost vstop — 21.45 Čas v sliki 2 — 22.15 The 81st blow.

TOREK, 21. marca: 17.30 Šolska televizija: Gotika v Avstriji — 18.00 Kaj bi mogel postati — poklicnoizobraževalno šolstvo — 18.30 Ostrejšje od očesa — hitreje kot zvok — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Smrt preden da umre — 21.30 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.05 Club 2.

SREDA, 22. marca: 17.30 Šolska televizija: gotika v Avstriji — 18.00 Francoščina — 18.30 Ö 9 — 19.00 Mejniški svetovne zgodovine — 19.45 Pastorale po Bachu — 20.00 Apropos film — 20.50 Vse življenje je kemija — 21.35 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.10 Werner Schneyder: oprostite, prosim, motnjo! — 22.20 Čas v sliki 2 — specialno.

ČETRTEK, 23. marca: 17.30 Šolska televizija: Kot gost pri Clemensu Holzmeistru — 18.00 Brahms: nemški rekvijem — 19.15 Prost vstop — 20.00 Brat, imaš groš zame? — 21.45 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.20 Club 2.

PETEK, 24. marca: 18.00 Enejada ičan — 19.00 Evangeljsko bogoslužje 20.15 Na primer Baltazar — 21.45 Čas v sliki 2 — 22.00 War requiem — Benjamin Britten (vojni rekvijem).

SOBOTA, 25. marca: 17.00 Club regional — 18.00 Hold back the dawn — 20.00 Galerija — 20.15 Divja raca — 22.00 Ella Fitzgerald in Joe Pass — jazz ob sobotah.

TV Ljubljana

NEDELJA, 19. marca: 8.45 Poročila — 8.50 Za nedeljsko dobro jutro: Moč zborovskega zvoka — 9.10 625 — 9.50 Gruntovčani — 10.40 Kaj je narobe: Zlato kljuse in sladki tornado — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — Svet v katerem živimo, Paralelni stalom za moške, posnetek iz Arose, Evropsko prvenstvo v namiznem tenisu — prenos iz Duisburga, Poročila, Stava — barvni film — 17.35 Športna poročila — 17.40 Barvna risanka — 17.45 Državno prvenstvo v košarki — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Vrnitev odpisanih — 21.00 Tihe Bilogorske poti — 21.30 TV dnevnik — 21.50 Nogomet Dinamo : Crvena zvezda — reportaža — 22.20 Športni pregled.

PONEDELJEK, 20. marca: 9.05 TV v šoli: Matematika, Življenje v mladi, Za pesmijo — 10.00 TV v šoli: Materinščina, Risanka, Zemljepis — 11.10 TV v šoli: Za najmlajše — 15.05 TV v šoli: — ponovitev — 16.05 Ljudje in zemlja — ponovitev — 17.05 Poročila —

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „JEPA — BAŠKO JEZERO“ LOČE

Srečanje tamburašev

NA VELIKONOČNO NEDELJO, 26. marca 1978, ob 20. uri v Kulturnem domu v Ločah.

Nastopajo:

Tamburaški ansambel iz Reteč, vodi Franc Rant
Tamburaški ansambel iz Loč, vodi Erika Wrolich
Moški zbor graških študentov, vodi Aleš Schuster
Moški zbor SPD „Jepa — Baško jezero“ iz Loč
vodi Šimej Triesnig
Mešani zbor SPD „Rož“ iz Št. Jakoba,
vodi Lajko Milisavljevič

Vstopnice v predprodaji pri zastopnikih krajevnega društva in eno uro pred koncertom.

17.10 Vrtec na obisku — Pomlad v dolini ribnikov — 17.25 Svet, v katerem živimo — 17.55 Obzornik — 18.05 Da bomo lažje odločali — izobraževalna oddaja — 18.15 Matematika v vsakdanjem življenju — 18.40 Mozaik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Življenje teče naprej — 20.55 Kulturne diagonale — 21.35 TV dnevnik — 21.50 Svetovno hokejsko prvenstvo skupine B, srečanje Jugoslavija : Italija — 23.00 Poročila.

TOREK, 21. marca: 8.30 TV v šoli: Nemščina, Sadovnjak spomladi, Geometrija, TV vrtec, Oživele lutke, Delegatsko odločanje — 10.00 TV v šoli: Prirodoslovje, Rinsanka, Glasbena vzgoja — 14.30 TV v šoli — ponovitev — 16.05 Šolska TV: Sodobno naselje, Dobro videti in biti dobro viden — 17.15 Poročila — 17.20 Glasbena oddaja — 17.50 Obzornik — 18.00 Pisani svet — Letni časi — 18.35 Mozaik — 18.40 Jugoslovanska trimska televizija — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 20.55 Svetovno hokejsko prvenstvo skupine B — barvni prenos srečanja Jugoslavija : Norveška — pribl. 22.30 TV dnevnik.

SREDA, 22. marca: TV v šoli: Dnevnik 10, Naše planine, Od Budve do Zabljaka, Literatura — 10.00 TV v šoli: Kocka, kocka, Risanka, Film — 15.25 Nogomet Jugoslavija : Madžarska (mladi) prenos iz Maribora — 17.30 Poročila — 17.35 Kosovirja na leti zličci — 17.50 Popotovanje v deželo lutk — 18.05 Obzornik — 18.15 Ne prezrite — 18.40 Mozaik — 18.45 OD VSAKEGA JUTRA RASTE DAN: Bilčovs — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna: Meseno spoznanje — 21.40 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.45 TV dnevnik — 22.00 Naši sodobniki: Beno Župančič.

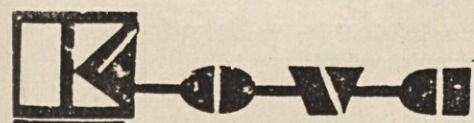
ČETRTEK, 23. marca: 9.00 TV v šoli:

Naši umetniki, V NOB, Francoske pokrajine, Pogovor s Tonetom Pavčkom 10.00 TV v šoli: Francoščina — 10.30 TV v šoli: Risanka, Fizika — 15.00 TV v šoli — ponovitev — 16.00 Šolska TV: Sodobno naselje, Dobro videti in biti dobro viden — 17.25 Poročila — 17.30 Velike reke — film — 18.20 Obzornik — 18.30 Mozaik — 18.35 Zgodbe iz Kalevale — 18.45 Tehnica za natančno tehtanje — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 TV za konec tedna — 20.35 Izziv Kulturi — 22.05 TV dnevnik — 22.20 Svetovno hokejsko prvenstvo skupine B, posnetek srečanja Jugoslavija : Japonska — 23.30 Poročila.

PETEK, 24. marca: 9.00 TV v šoli: Ruščina, Od petka do petka — 10.00 TV v šoli: Angleščina, Risanka, Zgodovina — 15.00 TV v šoli — ponovitev 16.50 Poročila — 16.55 Gozdne zgodbe in nezgode — 17.10 Deček Dominik — 17.35 Košarka Partizan : Bosna — prenos iz odmoru TV obzornik — 19.15 Barvna risanka — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Izvolite, kar naprej — 21.05 Razgledi: Kam gre Quebec — 22.10 Serijski barvni film — 22.50 Poročila.

SOBOTA, 25. marca: 8.00 Poročila — 8.05 Zgodbe iz Kalevale — 8.15 S. Makarovič: Kosovirja na leti zličci — 8.30 Vrtec na obisku: Pomlad v dolini ribnikov — 8.45 Tehnica za natančno tehtanje — 9.15 Pisani svet — Letni časi — 9.50 Dokumentarna oddaja — 10.20 Študij na univerzi: Matematika — 10.40 Velika soba — 11.40 Poročila — 15.30 Poročila — 15.35 Nogomet Radnički : Borac — prenos — 17.30 Obzornik — 17.40 Mozaik — 17.45 Konjiček grbavček — 19.15 Barvna risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Paul Gauguin — 20.55 TV Žehnik — 21.25 TV dnevnik — 21.40 625 — 22.20 Svetovno hokejsko prvenstvo skupine B, srečanje Jugoslavija : Romunija — ... Poročila.

Posebnost je boljša, kajti navadno imajo mnogi!
Zaradi tega rajši takoj h

po kuhinje!

PODJERBERK —
ST. KATHREIN
Škofiče/Schiefling
Tel.: 0 42 74 - 29 55 18
Celovec/Klagenfurt
Rothauerhaus
Tel.: 86 2 92

kakor da sem zdaj res tu doma... O, saj, ko jo gledaš, natančno čutiš še eno: slovenska zemlja je to!"

XLIII.

Drugi dan je začel zopet delati in tudi to novo življenje brez Ljubice si je kmalu našlo svojo novo tiho strugo.

Tu je nekega dne nenadoma potrkala na njegova vrata starejša, suhljata ženska v črnini. Predstavila se je za Maregovo sestrično in povedala, da je ubogi bratranec včeraj na Dunaju izdihnil. Naročil je, naj njegovo truplo prepeljejo v Maribor, kjer bo pojutrišnjem pogreb. Je-li morda njemu, Kocjančiču, znano, ali je siromak zapustil vsaj toliko, da bo za prevoz in pogreb?

„Da ni zapustil toliko, ne bi bil vseh teh izdatkov sam odredil,“ je Kocjančič skoraj mehanično odgovoril. „Prepuščajte pa sploh meni te skrbi! In če vas smem prositi, bodite moj gost!“

No, ona se je naglo zahvalila in že odhitela, češ da hoče sama poiskati prostor za grob.

Zdaj šele je mogel Kocjančič zbrati misli. Čeprav jo je pričakoval, je prišla strašna vest vendar preveč nenadoma. Toda seveda — tako odhaja mož!... Samotno in molče...

Naslonil je čelo na steklo, gledal ven in ni ničesar videl. „Pa bi me bil vendar moral poklicati... Laže bi mi bilo...“ je zamrmral.

„Ali — njemu teže!...“ je že spoznal. „Je vse zaman — ni mogel drugače... Jaz, če bi mogel in smel, bi tudi tako...“

Ah, toda dokler si živ, je vendar dobro, da imaš koga, ki je ves tvoj, a ti ves njegov! Bog te mi obvari, moj zlati

otrok!“ je globoko zavzdihnil in začutil potrebo, da se takoj odpelje tja ven.

XLIV.

Ljubico je našel samo s knjigo v rokah na terasi.

„Kriste, kako si bled, papa! Kaj ti je?“ se je prestrašila. S tihimi besedami je povedal.

Dolgo sta oba molče strmela predse.

„To je pač težek udarec zate, ljubi papa!“ se je naposled oglasila Ljubica. „Zdaj boš še bolj sam...“

„Ah, no da... Toda saj imam tebe... In ljubega Otmarja!“ se je z milino dobrega človeka podvizal tolažiti njo. „In čeprav se ne motim, Ljubica... ali ne bomo kmalu v — v štirih...?“

Ljubica je globoko zardela.

„Vse kaže, je šepnila.

„Potem moraš dovoliti, da bom jaz tvoj prvi zdravnik!... Moj Bog, kako bo to lep!“ je oživel.

„Že, že, papa... Toda navzlic temu ti ne bo več kazalo živeti tako... Zdaj že celo ne... Joj, kako je to strašno — ti tako sam, ona tako sama...“ je tiho pristavila.

„Kdo ona?“ jo je pogledal.

„No, mama...“

„K-a-a-aj?“ je ostrmel. „Kako sama? Kaj pa — on?“

Gledala je tja nekam in molčala.

„No?“ jo je naposled nestrno podvizal. Kaj je z njim? Zdaj mora biti pač že — general!“

„Že tri leta celo. Toda...“

„Potem je itak vse v redu!“

„Ne, ni v redu, papa! Celo vse v neredu je! Še vedno živita tako.“

„Neporočena, hočeš reči?“

„Da, papa, neporočena. In hvaležna sem ti, da nisi rabil hujšega izraza.“

„Pa kako to? Čemu je potem hotela tiste listine?“

„Ker jih je hotel on... Ah, papa, to so sploh tako čudne stvari... Bajda, da še vedno nekaj manjka... Tvojega privoljenja bajda...“

„Mojega privoljenja? To sem ji bil podpisal prvi dan! Prav ubogi Marega mi je tako nasvetoval. In sploh ima vse takšno od mene že davno v rokah!“

„Potem... potem mu najbrže noče pokazati... Saj sva tudi z Otmarjem ugibala tako... Bajda mu je rekla, da ti kratko malo ne dopustiš... O, prav gotovo je hotela samo odložiti...“

„Odložiti?! Zakaj odložiti? Ali se več ne razumeta?...“

„Moj Bog, saj on je še vedno isti... Toda ona... ona ne more pozabiti — tebel! Jaz to vem, papa, da te ne more, je strastno kriknila Ljubica.

„In — odkod veš ti to?“ je po novem dolgem molku povzel. Ali si naposled celo — dopisujeta?“

„Ne, papa... Otmar je... Otmar je slučajno doznal.“

„Potem... potem je pravzaprav še vedno moja žena?“ se je ves zganil. A nenadoma je vzplamtel:

„In zakaj mi prav danes to poveš? Ker si si mislila, da bom sedaj mehkejši... po tem udarcu?“

„Ker si se mi danes še posebno zasmilil...“

„Toda ti veš, da jaz usmiljenja nočem! In pomilovanja že celo ne! Ne, niti od tebe ne!“

Njegov glas je bil vedno trši in zdelo se je, da bo vstal.

„Toda, papa!“ se je prestrašila. „Saj vem, da si mož...“

(Dalje prihodnjic)

Lutkarji KDZ zelo uspešni

Šele tri leta nastopa po naših odrih lutkovna skupina Koroške dijaške zveze. V tem kratkem času je postala bistven sestavni del kulturnega programa koroških Slovencev nasploh in si uspešnega kulturnega udejstvovanja brez lutkovnega odra le težko moremo misliti. Lutkovna skupina „mladje“ — tako se sedaj imenuje skupina KDZ — je nastopila že nad 140-krat po naših vaseh in prinesla otrokom na ušesa slovensko besedo, ki jo tako redko slišijo izven doma. Otroci po vaseh so navdušeni, saj je vodilno načelo lutkarjev KDZ, da pustijo otroke aktivno sodelovati pri igri. Da je za takšno animiranje

otrok potrebno precejšnega strokovnega znanja, spretnosti in izkušenj, je jasno. Lutkarje KDZ oskrbuje režiser Tine Varl iz Ljubljane. On in njegova žena Breda — ki tudi šiva lutke — sta duša in

predvajala igro Marjane Beline „Užaljeni medvedek“, s katero nastopajo sedaj tudi na Koroškem (z njo so imeli že 24 predstav). Na srečanju lutkarskih skupin, ki ga je priredila ZKOS, so bili lutkarji

Smo koroški Slovenci nenormalni?

(Nadaljevanje s 1. strani)

reformiral, ker ne odgovarja načelom človečanskega pravosodja.

Da dokazana zloraba tega zakona publicistično do pred kratkim ni bila bog ve kako navzoča v množičnih občilih, leži predvsem na tem, da so pač postale žrtve tega zakona posamezniki, ki so bili prepričani, da se jim je delala krivica in so kot posamezniki skušali izrabiti vse pravice. Imenovali so jih zgolj kverulante in je bilo poglavje končano.

V primeru koroškega Slovenca pa tozadevna sodnijska prizadevanja ne moremo gledati izolirano. Kajti ne le, da so vsi koroški Slovenci de facto obsojeni zaradi nenaklonjene manjšinske zakonodaje, da se na svoje malenkostne pravice do zadnjega sklicujejo, če hočejo, da jim bodo dane, visi nad vsakim, ki tako ravna, damoklejev meč nenormalnosti z vsemi posledicami.

Kajti če zgoraj navedeno normo, da je Koroška pač nemška, bolj ozko interpretiramo, potem smo vsi koroški Slovenci že zgolj zaradi svojega materinega jezika nenormalni.

Meja med postavitvijo pod varstvo in norišnico je samo tekoča. In utegne se zgoditi, da si bo Avstrija pred mednarodno javnostjo morala dopasti očitek, da take metode močno spominjajo na ravnanje z režimskimi kritiki v Sovjetski zvezi.

Da pribijemo: mi tega ne trdimo in tudi ne, da je tako postopanje kot v primeru Zablatnik normalno v avstrijskem pravosodju. Normalno pa je v Sovjetski zvezi.

Da bi obstajala teoretična možnost proglasiti za nenormalne vse slovenske člane sosvetov, če bi se le-ti v njih preveč sklicevali na svet, naj bo samo ob robu omenjeno. Slovenci niso šli vanje. Da nosi za ta edinstveni škandal in napad na osnovne človekove pravice neposredno odgovornost kancler Kreisky sam, ki je bil glavni pobudnik protimanjšinske zakonodaje, leži za nas na dlani.

Hkrati pa je tako ozkotirna razlaga „normalnosti“ in „čuta za pravico“ alarmni znak, da s toleranco drugega mišljenja ni daleč. Slednje v premislek ob 40-letnici vpostavitve nacistične diktature.

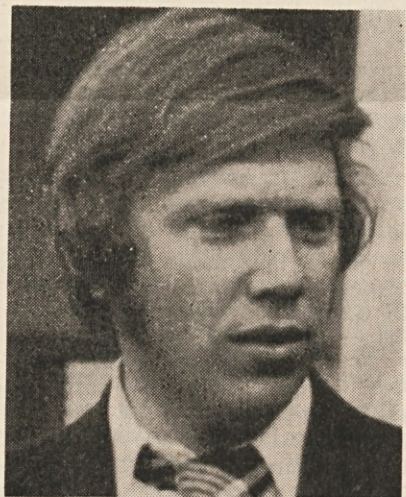
mentor KDZ-jevcev. Tine Varl je tudi predsedoval skupščini lutkarjev na zadnjem republiškem srečanju lutkarskih skupin Slovenije, ki je bilo zadnji konec tedna v Celju. Lutkovna skupina KDZ se je tega srečanja udeležila že drugič in tam

KDZ zelo prisrčno sprejeti tako od zastopnikov Socialistične zveze kakor tudi od zastopnikov ZSM Celje, ki so skupini KDZ pripravili sprejem na celjskem gradu. Domenili so se za sodelovanje in izmenjavo izkušenj obeh skupin.

Na skupščini lutkarjev je spregovoril tudi zastopnik KDZ, osmošolec Pavel Zablatnik, ki je tudi vodja lutkarske skupine. Zahvalil se je ZKOS za strokovno in moralno podporo, predvsem pa Tinetu in Bredi Varl. Nastop KDZ-jevske lutkarske skupine je bil za igralce malo nevađen, saj v tako veliki dvorani še niso nastopili, a so se kljub temu kar dobro odrezali.

V petek, dan pred srečanjem lutkarjev, pa so nastopili še v Pliberku, kjer jim je nad 100 otrok napravilo navdušen sprejem. Lutkarji KDZ pa sedaj že naštudirajo novo igro: „Volk in kozlički“.

S sedanjim komadom nimajo najboljših izkušenj, kajti napisan je v pretežki slovenščini in presodno za koroške otroke, ki nimajo enako

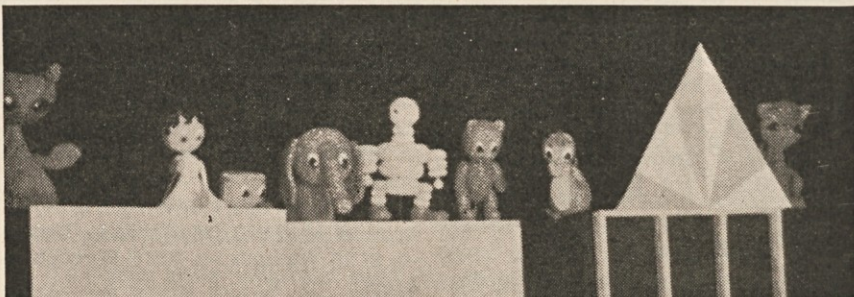
REŽISER TINE VARL

Oddaja RTV o kanalskih Slovencih

Del slovenske Koroške je bil po prvi svetovni vojni darovan Italiji za njen vstop v vojno, tako so bili Slovenci v Kanalski dolini odrezani od Celovca in ozemlja h kateremu so tisočletja pripadali in pričeli z ostalimi Primorci doživljati isto grenko usodo fašističnega preganjanja in zapostavljanja slovenskega življenja v Italiji. Ker so živeli in tudi danes živijo na narodnostno mešanem področju, je bil njihov obstoj skozi vso zgodovino — posebno odkar so za Slovenci pričeli prihajati v to prelepo deželo pod Mangartom in Višarjami še drugi narodi — vedno zelo težak, da so se komajda obdržali! Rešila jih je zemlja, ki jim je edina tudi dajala kruha, rešila materina beseda v družini in cerkvi ter slovenska pesem. Tudi danes je slovenska pesem edina, kar imajo Slovenci pod Višarjami, tisti v Ukvah, Žabnicah in Ovčji vasi. Otroci morajo v italijansko šolo, v kateri se seznanjajo že v osnovni šoli celo z nemščino, čeprav v Ukvah, Žabnicah in Ovčji vasi ni Nemcev — za slovenščino pa ni prostora! Ko jo je pričel v Ukvah poučevati v slovenščini na tečaju nov slo-

venski župnik Mario GARIUP, ga je učiteljica napadila z otroci vred. Potem je prišlo do procesa med njima in le demokratična javnost v Italiji in podpora matične domovine sta slovenščini vrnila mesto. Ukvanke otroke sedaj uči slovenščino v zasilnih prostorih ukvanske mlekarne prof. Salvatore VERNOSTI, ki skupaj z župnikom Gariupom ponovno orje ledino narodnega osveščanja v Kanalski dolini. V Ukvah se sicer po potresu gradi nova italijanska šola, z darilom tirolske dežele (severne v Avstriji in južne v Italiji). Ali bo v njej prostora za slovenski jezik, to je eno osnovnih vprašanj, ki ga postavljajo Korošci v Kanalski dolini; zelo dobro se namreč zavedajo še, kaj pomeni znanje materinega jezika, tistega, ki je bil še do včeraj zaničevan. Danes trgovci v Trbižu naravnost „strastno“ — tako je bilo rečeno — iščejo človeka, ki v dokumentarcu govori in piše slovensko.

Ljubljanska radiotelevizija bo predvajala TV-film o kanalskih Slovencih v četrtek, 23. marca, ob 20.35.

dobrih priložnosti za učenje slovenskega jezika in spoznanje slovenske kulture. Novi komad bo spet preprostejši in lutkarji Koroške dijaške zveze pričakujejo, da bo navdušil otroke in da bo njih sodelovanje pri igri spet zadovoljivo.

S sledečim teamom so nastopili lutkarji KDZ:

Franci Sadnikar, Mili Urank, Andreja Rutar, Štefan Wutte, Andrej Lampichler, Gitka Zdovc, Pavel Zablatnik, Jurij Perč, Manuela Tratar, Tatjana Zeichen, Eva Dragašnik, Fredi Dragašnik; režija: Tine Varl, lutke: Breda Varl, scena: Saša Kump, tehnično vodstvo: Helmut Grilc.

SLOVENSKA PROSVETNA DRUŠTVA IZ BILČOVSA, KOTMARE VASI, ŠENTJAKOBA, ŠENTJANŽA IN SVEČ prireajo

3. rožanski izobraževalni teden

od 10. do 18. marca 1978

Četrtek, 16. marca 1978, ob 19.30: Šentjakob, farna dvorana: Literarni večer z mladjevci. Sodelujejo: Januš, Lipuš, Messner.

Četrtek, 16. marca 1978, ob 20.00: Šentjanž, pri Tišlarju: Dr. Anton Feinig: Hišna in ledinska imena Podsinsje vasi in okolice.

Petek, 17. marca 1978, ob 20.00: Kotmara vas, farna dvorana: Marko Jernej: Zanimivosti iz Južne Amerike. Sodeluje: Mešani pevski zbor SPD „Gorjanci“.

Sobota, 18. marca 1978, ob 14.00: Bilčovs, ljudska šola: Otroški popoldan. Igra — lutke — zabava.

Sobota, 18. marca 1978, ob 16.00: Bilčovs, pri Miklavžu: Rene Reichel, Dunaj: Seminar za mladino: „Kako do objektivne informacije?“

Nedelja, 19. marca 1978, ob 20.00: Bilčovs, pri Miklavžu: Recital Oton Župančič. Recitirajo člani „Odra Mladje“ — KDZ. Naštudiral prof. Jožko Kovačič.

Loče: trije farani umrli

Zvonovi zvonili k pogrebu bu-dili...

Pretekli teden so zvonovi po cerkvah loške fare kar zaporedoma oznanjali naokoli tužno vest o globoki žalosti v nekaterih družinah loške fare. Kar 3 faranom je morala nuditi farna hala zadnje par dni trajajoče bivališče pred pokopom v črno zemljo. Spomlad rada pobira, se pravi, spomladi, ko se vse veseli, prinaša enim žalost v srcih, drugim pa radost in nade spričo prihajajoče spomladi, ko vsaka tička žvrgoli! Tako je zamrl v Bačah Toni Agaton, rodome iz sosedne Slovenije. Neutolažljiv vsled nedavne izgube svoje življenjske spremljevalke, je tudi on šel za njo z neverjetno naglico. Za njim žaluje več hčera in sin. Koj naslednjega dne pa je bil pokopan domačin Hanžek Kovačič iz Loč. Bil je cestar in zelo reden človek v vseh ozirih. Zapustil je žalujočo ženo. In dan za pokojnim Kovačičem pa je loška fara položila k zadnjemu počitku tragično preminulega, ko-

maj 24 let starega domačina G. Hochmüllerja iz zgornjega Hribra. Imenovani se je ponesrečil pri nočnem vožnji in kot zgleđa, je želel umreti s svojim vozilom. Za starše oziroma svoje je taka smrt prava tragedija.

SKRČENJE OBSEGA ITALIJANSKO-JUGOSLOVANSKE PROSTE CONE

Obseg italijansko-jugoslovanske proste cone, ki jo določa osimski sporazum od 10. novembra 1975, bo manjši od prvotno določenega. Kot so že napovedovali, so strokovnjaki komisije skupščine SR Slovenije, sklenili izločiti iz predvidenega obsega Orlek in Lipico, ki predstavljata pomembno naravoslovno bogastvo. Zadevni sklep so sprejeli, da bi lahko zagotovili popolno zaščito okolja. Strokovnjaki so med drugim nabrali vrsto hidrogeoloških podatkov o zainteresiranem področju, ki jih bodo tudi izkoristili za določevanje mikrolokacije v industrijski coni, v kateri bo — po jugoslovanskih predvidevanjih — prostora za približno 250 obratov.

Berite in širite „nt“!